

MED ANDRE ORD —

**STATEN SET
FRA NEDERSTE
SAUNABÆNK**

SYNSPUNKT:
**HVAD SKAL VI MED
POLITOLOGIEN?**

UDDRAG FRA:
BOGEN POLIGAK

**VI FÅR RO TIL AT
ARBEJDE I FRED**
*INTERVIEW: MED
JESPER TYNELL*

DEBATINDLÆG:
**MEGET MERE
METODE**

FOKUS:
**ANDRE ORD PÅ
FAGLIGHED**

MED ANDRE ORD —

MED ANDRE ORD #1 – SEPTEMBER 2013

MED ANDRE ORD
www.polsci.ku.dk/medandreord
mao@ifs.ku.dk
Postadresse
Foreningen MED ANDRE ORD,
Institut for Statskundskab, Københavns Universitet,
Østre Farimagsgade 5,
1353 København K

Redaktion
Philip Larsen (redaktør)
Jon Kjellund
Bergliot Borg Christensen
Sara Eichel-Illum

Bidragydere
Lars Bo Kaspersen, Anders Wivel, Ole Wæver,
Rasmus Fonnesbæk Andersen, Martin Viinæs Larsen,
Mikkel Bjørn, Sari Saadi, Eva Bjerrum-Bohr,
Frederik Hjorth, Asmus Leth Olsen,
Mathilde Albertsen Winsløw, Paw Hansen

Grafik & Layout: Matylda Rasmussen
www.matyldarasmussen.com

Kontakt
mao@ifs.ku.dk
Facebook – MED ANDRE ORD

Forside
Redaktionen

Om
MED ANDRE ORD er et studieblad for studerende
og ansatte ved Institut for Statskundskab, Køben-
havns Universitet. MED ANDRE ORD drives som
en selvstændig forening og er støttet af Institut for
Statskundskab.

Indsend materiale
Enhver er velkommen til at indsende materiale til
redaktionen. Henvendelse rettes på mailadresse
mao@ifs.ku.dk
Redaktionen forbeholder sig retten til at redigere,
forkorte og udelade indsendt materiale. Redak-
tionen påtager sig intet ansvar for materiale, der
indsendes uopfordret.

Annoncering
Direkte forespørgsel på mail

Tryk
Frederiksberg Bogtrykkeri A/S
Oplag 600
ISSN 2246-0926

VELKOMMEN, KÆRE LÆSER!

Så blev det atter semesterstart, og Institut for Statskundskab slår dørene op for et nyt kuld studerende og for dem, som allerede har trådt deres uddannelsesstier på instituttet. Samtidig tager en ny forening sine spæde skridt. MED ANDRE ORD er statskundskabs nye, trykte studieblad, som kommer til at erstatte det tidligere onlinemagasin, Statskundskab Kontakt.

I løbet af de seneste mange måneder har vi – en lille håndfuld studerende – arbejdet på at få stablet et trykt blad på benene. Et drivende element for redaktionsgruppens engagement har været ønsket om at styrke dialogen mellem de studerende selv og mellem ansatte og studerende. En sådan dialog er efter vores mening særlig vigtig, da det primært er i mødet med andre studerende, at der for alvor sættes skub i den politologiske dannelsesproces, som undervisningen lægger fundamentet for. Og vi mener, at et trykt blad er bedst til at få dialogen frem i lyset.

I tråd med dette har vi valgt at sætte ord på et specifikt emne i hver enkel udgivelse. Statskundskab er en broget størrelse, og i redaktionen har vi på vores ugentlige møder livligt debatteret, hvad den enkelte studerende – statskundskaberen – er for en størrelse. I denne udgivelse sætter vi derfor ord på fagligheden. Her inviteres læseren bl.a. en tur i sauna, og samme læser får også muligheden for at få et indblik i, hvad en kommende fysiker tænker om os statskundskabere efter et år som studerende på instituttet.

I denne udgave sætter vi desuden spot på den nye offentlighedslov, og hvilke konsekvenser den får for fremtidens embedsstand. MED ANDRE ORD har talt med Cavlingpris-vinder Jesper Tynell, som gør os klogere på, hvordan offentlighedsloven hidtil har fungeret som en beskyttelse mod politisk armvridning af forvaltningen.

Slutteligt ønsker vi at rette en særlig tak til instituttet og studieleder Anders Wivel for et særdeles konstruktivt samarbejde, der har skabt de bedste betingelser for tilblivelsen af MED ANDRE ORD.

Vi håber, at vi med denne udgivelse kan vække debat og engagement blandt både studerende og ansatte på Institut for Statskundskab. Og vi håber på, at nogle iblandt ønsker at tage del i det fremtidige redaktionelle arbejde. Vi har brug for jer. Velkommen indenfor!

redaktionen, september 2013

INDHOLD

— September 2013

- 4..... Velkommen
- 5..... Råd og nævn som statskundskabsstuderende kan stemme til
- 6..... Vi får ro til at arbejde i fred –
INTERVIEW med Jesper Tynell
- 11..... *SYNSPUNKT*: Hvad skal vi med politologien?

- 14..... *REPLIK*: Magelighedens kække ironi
- 16..... En fysiker gæster 'Samfundets Top'
- 18..... Finurlige tanker om sprezzatura
- 20..... Staten set fra nederste saunabænk

- 22..... Statskundskaberen – spidskompetent generalist eller et halvt studeret blændværk?
- 24..... *DET BATINDLÆG*: Meget Mere Metode
- 26..... En definition på politik? Sagt med andre ord
- 28..... *BOGHYLDEN*: Hvordan blev Europa Europa?

- 30..... *PORTRÆT*: Mindeord om Kenneth N. Waltz
- 32..... *UDDRAG* fra bogen "Poligak – Hvordan politikerne prøver at snøre dig, og hvorfor du næsten altid snyder dig selv"
- 34..... *INTERVIEW*: Lasse Marker om undervisning i dag
- 36..... *ESSAY*: Min dag som utjekket turist – en scene fra Ramallah.

VELKOMMEN TIL MED ANDRE ORD

Af Institutleder, Professor, Lars Bo Kaspersen og Studieleder, Lektor, Anders Wivel

Velkommen til et nyt semester på Statskundskab og til et nyt studenterdrevet magasin; MED ANDRE ORD - Studieblad – Institut for Statskundskab, KU.

Vi håber og tror, at MED ANDRE ORD vil fungere som en væsentlig nyhedskilde og et konstruktivt debatforum for vores omkring 1700 indskrevne studerende samt det videnskabelige og administrative personale.

Med Andre Ord er et af de seneste eksempler på Statskundskabs aktive studiemiljø, hvor en række foreninger og netværk om emner som eksempelvis international politik, politisk økonomi, politisk teori, europæisk politik og militære studier samt revy, studieture og andre sociale arrangementer præger studieåret. Vi er stolte af vores studiemiljø, for vi ved, at både studietiden og forberedelsen til arbejdslivet derefter bedst foregår i et aktivt, fagligt stærkt og socialt velfungerende miljø. Det har vi her på Statskundskab takket være engagerede studerende og undervisere, og det ønsker vi at bevare og udvikle.

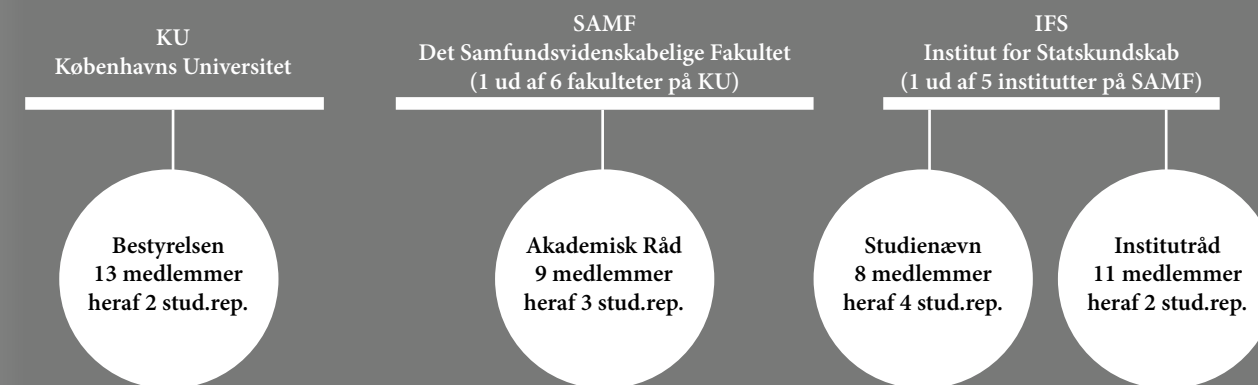
Ambitionerne er store på Statskundskab, både for den enkelte forsker og studerende og for vores fælles projekter. Vores studerende er blandt de dygtigste i landet, og vores kandidater er efterspurgt på arbejdsmarkedet. Vores forskere er internationalt anerkendte, og nogle af vores forskningsmiljøer er blandt de bedste i Europa,

måske endda i verden. Det er et godt udgangspunkt for at gøre det endnu bedre i fremtiden. På Institut for Statskundskab ønsker vi at skabe et af verdens bedste politologiske forsknings- og undervisningsmiljøer. Derfor vil vi i de kommende år øge internationaliseringen af både forskning og uddannelser. Vi vil skabe et miljø, der i endnu højere grad end i dag er internationalt konkurrencedygtigt, og hvor vores kandidater i endnu større udstrækning, end det er tilfældet nu, kan begå sig med succes på både det private og offentlige arbejdsmarked, både i Danmark og internationalt.

Hvis det skal lykkes, er det afgørende, at læring foregår i aktivt samspil mellem undervisere og studerende, og at vi alle kender til og føler os hjemme i sociale og faglige fællesskaber på instituttet. Institut for Statskundskabs forskning og undervisning fordyber sig i mange forskellige aspekter af politik, på flere niveauer og i mange forskellige kontekster. Det gælder politiske processer i relation til lokale, nationale, regionale og globale problemstillinger, og det gælder både offentlige og private organisationer og samspillet mellem dem. MED ANDRE ORD kan hjælpe os til at skabe fælles viden om de mange spændende miljøer og initiativer på Statskundskab, og til at videreformidle nogle af de emner, som vi hver især brænder for.

Velkommen til MED ANDRE ORD og til et nyt spændende semester på Statskundskab. ♦

UNIVERSITETSVALG RÅD OG NÆVN SOM STATSKUNDSKABSTUDERENDE KAN STEMME TIL:

Universitetsvalget

Som studerende på Københavns Universitet kan man hvert år være med til at vælge, hvilke studerende, man ønsker, skal repræsentere os i diverse råd og nævn. Overordnet kan man dele universitet op i tre niveauer: KU's ledelse, fakulteterne og institutterne. Studerende på statskundskab kan således vælge repræsentanter til KU's bestyrelse, Akademisk Råd på SAMF samt Studienævnet og Institutrådet på IFS.

Til universitetsvalget er der en række lister, man kan stemme på, hvoraf nogle er knyttet op på politiske partier. MED ANDRE ORD vil i de kommende udgaver sætte fokus på de forskellige lister på Institut for Statskundskab.

KU's bestyrelse

Bestyrelsen er Københavns Universitets øverste myndighed og afholder cirka otte møder om året. Her fastlægges bl.a. retningslinjerne for universitetets organisation og langsigtede udvikling. Bestyrelsen er sammensat af seks eksterne medlemmer og fem interne medlemmer. Medlemmerne sidder i en fireårig periode bortset fra fra studenterrepræsentanterne, der er på valg hvert andet år.

Akademisk Råd

Det Akademiske Råd for det samfundsvidenskabelige fakultet har til opgave at rådgive vores dekan, Troels Østergaard Sørensen, om forskning, uddannelse og vidensudveksling på fakultetet. Det er desuden det Akademiske Råd, der tildeler ph.d.-grader, doktorgrader og diverse priser. Ud over dekanen består rådet af seks medlemmer fra det videnskabelige personale fra fakultetets fem institutter samt tre studerende. Der afholdes cirka fem møder om året.

Mine erfaringer i Studienævnet

At være repræsentant i studienævnet giver indsigt og indflydelse. Det kan jeg skrive under på efter blot et halv år som medlem af nævnet. Her har jeg bl.a. været med til at godkende pensum for alt fra PTI til IP, diskutere nye specialiseringer på kandidatuddannelsen og udvalgte kvote-2-ansøgninger. Det har været spændende, lærerigt og udfordrende.

Jeg stillede op til studienævnet som medlem af vores fagråd, Aktive Statskundskabere, som jeg var blevet en del af i begyndelsen af studiet. Sammen med fagrådet og de tre andre repræsentanter herfra har vi i Studienævnet nu gjort det muligt at komme på udveksling på bacheloren, og vi har skaffet os yderligere feedback på skriveøvelser. I Aktive Statskundskabere diskuterer vi studienævnsagerne til fagrådsmøderne, for at alle studerende har mulighed for at komme til orde, og så vi kan fremlægge de studerendes holdninger til studienævns møderne og derved sikre os større indflydelse. Dette har givet selv en ny studerende som mig mod på at byde ind til studienævns møderne og tale de studerendes sag.

Mathilde Albertsen Winsløw, 3. semester

RÅD OG NÆVN PÅ IFS

Studienævnet

Her træffes beslutninger om alt fra pensum og kvote-2-ansøgninger til regler for aktivitetskrav og eksaminer. Eksempelvis kan der i Studienævnet diskuteres, om vi skal hurtigere igennem studiet, om vi skal have mere feedback på vores opgaver, eller skal vi have mere Hegel i PTI! Studienævnet mødes én gang om måneden, og består af fire studenterrepræsentanter og fire VIP'ere (videnskabeligt personale, dvs. undervisere/forskere), heriblandt vores studieleder, Anders Wivel.

Institutrådet

I Institutrådet sidder studenterrepræsentanter, ph.d.-repræsentant, TAP'ere samt VIP'ere og vores institutleder, Lars Bo Kaspersen. Dette råds opgaver består i at udstikke de overordnede linjer for Institut for Statskundskab, herunder instituttets undervisnings- og forskningsstrategier, strategi for fremtidige ansættelser samt budget- og økonomirelaterede opgaver. Institutrådsorganet blev oprettet i foråret 2013 på alle KU's institutter for at sikre et tættere og mere formelt samarbejde mellem studerende, ansatte og institutleder.

VI FÅR RO TIL AT ARBEJDE I FRED —

INTERVIEW: I juni vedtog Folketinget en ny offentlighedslov. Den nye lov vil ikke blot gøre det sværere for landets borgere at kigge myndighederne over skulderen, men også fratage embedsstanden en vigtig beskyttelse mod politisk armvridning. Det mener P1's hæderkronede journalist, Jesper Tynell, som MED ANDRE ORD har talt med

Af Philip Larsen

”Hvis vi ikke imødekommer ønsket fra Fødevareministeriet, er det ikke utænkeligt, at vi fra Departementet får en ordre om at gøre det.” Sådan konstaterer direktøren for Nordjyllands Statsforvaltning i en mail til sine kollegaer i september 2012. Anledningen er den, at statsforvaltningerne er blevet bedt om at trække et høringssvar tilbage, da konklusionerne tilsyneladende ikke passede ind i Fødevareministeriets kram.

Regeringen har øjnet besparelser og ønsker derfor at nedlægge de regionale jordbrugskommissioner, men de tal, som skulle bakke op om dette tiltag, er forældede og ubrugelige. Det var det budskab i høringssvaret, som statsforvaltningerne gerne ville meddele folketingsmedlemmerne, inden de skulle til stemmeknapperne. Men det var ministeriet ikke med på.

Og sådan går sagerne ofte sin gang. Ministerier, der ikke er tilfredse med det, de underliggende myndigheder kommer med, og som derfor instruerer disse i, hvad der skal stå i svaret. Med styrelsens navn som afsender vel at mærke. Det er der for så vidt heller ikke noget ulovligt i, eftersom vi har ministeransvar i Danmark. Censur eller ej.

Det, der er interessant i denne sag, er, at direktøren for statsforvaltningen i Nordjylland ligeledes meddeler sine kollegaer, at ”svaret er registreret (...) [og] bekendt for mange af vores medarbejdere, og at en tilbagetrækning af det afgivne svar kan give politiske problemer for såvel fødevareministeren som vores egen minister.”

EMBEDSSTANDENS BESKYTTELSE

Når svaret er registreret, betyder det her, at det er muligt for offentligheden at få indsigt i, at ministeriet har beordret en konklusion sakset ud. Og eftersom ’mange’ medarbejdere er svaret bekendt, kunne man snildt forestille sig, at nogle iblandt ville finde det urimeligt, at fagligheden må vige for et politisk mere passende svar.

Direktøren påpeger altså over for sine kollegaer, at det ikke er utænkeligt, at sagen kommer offentligheden for

øre. Men kollegaerne er ikke de eneste, som modtager denne påmindelse. Det gør departementet også – og det er der en oplagt forklaring på: Direktøren forsøger at fremhæve den beskyttelse, som embedsstanden nyder i kraft af offentlighedens ret til at begære aktindsigt.

For hvad gør en embedsmand, der føler sin faglighed trådt under fode af hensynet til et politisk initiativ? Han åbner for eksempel sin mail eller fisker sin telefon op ad lommen og tager kontakt til en journalist, som han opfordrer til at søge aktindsigt. På den måde kan embedsmanden bringe smudset frem i dagens lys.

EN ERFAREN JOURNALIST

Sådanne embedsfolk har Jesper Tynell mangan en gang haft i røret. Han er journalist på P1's Orientering og har bl.a. modtaget Cavlingprisen for en radioserie, der afslørede, hvordan daværende beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen gav Folketinget usande oplysninger og bad kommunerne administrere i strid med loven.

Mange statskundskabere har for vane at ende i forvaltningen, og MED ANDRE ORD har derfor sat Jesper Tynell i stævne for at blive klogere på, hvordan retten til aktindsigt kan siges at være en beskyttelse for den menige embedsmand.

Sagen er den, at aktindsigtsreglerne kommer til at undergå store ændringer. Det sker, når den nye offentlighedslov, som blev vedtaget d. 4. juni, træder i kraft fra årsskiftet. Loven indebærer, at mange af de dokumenter, der i dag er omfattet af aktindsigt, ikke længere vil være det. Det betyder ifølge Jesper Tynell og flere andre kritikere af loven, at borgerne fremover får sværere ved at kigge myndighederne over skulderen. Men det tegner også til at få ganske store konsekvenser for embedsstandens mulighed for at bringe offentligheden en sag for øre.

MANGE EMBEDSMÆND TAGER KONTAKT

Vi lægger ud med at spørge Jesper Tynell, hvilke erfaringer han har med embedsfolk, der kontakter ham

med sager, som de mener, han bør kigge nærmere på:

”I de senere år er jeg temmelig ofte blevet kontaktet af embedsmænd, som enten selv ringer eller beder en ven eller kollega om at ringe for at lave en aftale, fordi de har noget på hjerte. Der var for eksempel en person, der ringede og sagde, at der var én, der gerne ville snakke med mig, hvis jeg mødte op på en bestemt café på et givent tidspunkt. Og så sad der en mand dér, som godt ville fortælle mig noget.”

Tynell fremhæver derudover, at han har oplevet embedsfolk, som havde anskaffet sig en taletidskorttelefon for ikke at kunne blive sporet, når de har kontaktet ham, og folk har i tidens løb sendt ham både dokumenter og lydoptagelser fra interne møder.

”Fælles for disse sager har været, at jeg aldrig har brugt det materiale, som jeg modtog fra embedsfolk, direkte i radioen. I stedet har jeg kunnet begære aktindsigt i de sager, som, de syntes, var interessante.”

”Det har gjort, at jeg har kunnet ringe tilbage og sige, at jeg har fået papirerne ind ad fordøren, og at det ikke længere var den enkelte embedsmand, som så at sige hang på sagerne.”

”Embedsfolkene kommer næsten altid, når der har været tale om en eller anden form for politisk armvridning i sager, hvor det dybest set blot har handlet om at fremstille faglig viden gennem eksempelvis notater eller redegørelser.”

- Og hvad har det så betydet?

”Jeg har i hvert fald kunnet mærke, at skuldrene faldt betydeligt meget ned for de embedsmænd, der havde kontaktet mig. At jeg kunne få papirerne gennem aktindsigt betød, at der ikke længere var nogen lækage, og at der ikke længere var grund til, at der blev kigget efter, om nogen havde tippet mig om eller ligefrem givet mig noget.”

POLITISK ARMVRIDNING

Jesper Tynell fremhæver altså, at aktindsigtsmulighederne er med til at beskytte den enkelte embedsmand, når han eller hun ønsker at råbe vagt i gevær uden selv at risikere at havne i fedtefadet og således sætte karrieren på spil. Vi spørger ham derfor om, hvilke sager det er, embedsfolkene kommer med: ”Det har næsten altid været, når der har været tale om en eller anden form for politisk armvridning eller for-

søg på det i sager, hvor det dybest set blot har handlet om at fremstille faglig viden gennem eksempelvis notater eller redegørelser,” fortæller han.

Sådan lyder budskabet imidlertid ikke, hvis man spørger Justitsministeriet. Her tager man det næsten omvendte argument i brug for at forsvare ændringerne i offentlighedsloven. Det bliver fremhævet, at en af grundene til at ændre i aktindsigtsreglerne er, at det er nødvendigt ”for at sikre fortrolighed i forhold til embedsmændenes betjening af ministre.” Her nævnes der ikke noget om politisk pres.

”I de senere år er jeg temmelig ofte blevet kontaktet af embedsmænd, som enten selv ringer eller beder en ven eller kollega om at ringe for at lave en aftale, fordi de har noget på hjerte.”

VI SPARKER ÅBNE DØRE IND

Netop hensynet fortrolighed er et af hovedargumenterne for, at man fremover vil fratage alle sager, der vedrører ministerbetjening, for aktindsigt. Ændringerne af offentlighedsloven betyder, at næsten al kommunikation mellem statslige myndigheder vil kunne kategoriseres som ministerbetjening. Og så er det så som så med offentlighedens indsigtsmuligheder (se faktaboks).

- Tiderne skifter og myndighederne skal håndtere en hel ny virkelighed, hvor en minister let kan risikere ryge i pressens gabestok, hvis ikke der bliver gået stille med dørene. En lille idé til en fremtidig lov kan skabe stor furor i offentligheden. Det mener fortalere for ændringerne i hvert fald – og derfor er der behov for mere fortrolighed. Kan de ikke have ret i det?

”Jo, jeg kunne godt se, at det ville være et problem, hvis det rent faktisk var et problem i virkeligheden. Det er værd at bemærke, at kommissionen ikke selv kommer med et eneste eksempel på, at det har været tilfældet”, svarer Tynell og fortsætter:

”En hel anden ting er, at hvis det er tal, notater eller indspil, der knytter sig snævert til den politiske beslutningsproces, så er det allerede muligt at undtage sagerne for aktindsigt med den nuværende lovgivning. Vi sparker åbne døre ind.” Han peger i den sammenhæng på en lang række paragraffer i den gældende offentlighedslov, som beskæftiger sig med undtagelser.

’SAGLIGHEDEN ERODERES’

Så kommissionen har altså ikke fremlagt et eneste konkret og hændt eksempel på det hypotetiske sce-

narium, som den begrundet et ganske substantielt indgreb i aktindsigtsmulighederne med. Et indgreb, som vel at mærke vil gøre det langt sværere for embedsmænd at råbe offentligheden op, når det politiske niveau forsøger at gå fagligheden på klingen.

At det politiske niveau i fremtiden vil få et langt stærkere greb om embedsapparatet, giver anledning til bekymring. En række forvaltningsforskere skriver i et høringssvar vedrørende offentlighedsloven, at ”idet offentlighedens indsigt i embedsmændenes forvaltning og rådgivning begrænses og dermed ikke kan kontrolleres, er det tilmed en risiko, at sagligheden eroderer, dvs. at de politiserede aspekter dominerer.”

Det fremhæves herefter yderligere, at ”embedsmændene i højere grad [vil] kunne underlægge sig ”selvcensur” og således ikke have den saglige motivation i tjenesten.”

DET BROGEDE EMBEDSVÆRK

Men – kunne man indvende – er det ikke muligt, at nogle i embedsstanden er tilfredse med, at det nu ser ud til, at de kan få ro til at arbejde i fred, uden at offentligheden i tide og utide komme rendende? Det spørgsmål bringer Jesper Tynell ud i en længere redegørelse om forskellige embedsmandstyper, som han baserer på et forskningsprojekt, han har foretaget for Syddansk Universitet, hvor han var fellow et halvt år.

”Det er ingen tvivl om, at der er mange embedsmænd, der synes, at det er rigtig godt med ændringerne. Den helt firkantede version går på, at der er forskel mellem dem, der sidder tæt på det politiske niveau, og dem der sidder langt fra. De, der sidder længere ude, føler så, at de ikke kommer ordentligt igennem med deres faglige viden.”

”Det er ingen tvivl om, at der også er mange embedsmænd, der synes, at det er rigtig godt med ændringerne. Den helt firkantede version går på, at der er forskel mellem dem, der sidder tæt på det politiske niveau, og dem der sidder langt fra.”

”Når det er sagt, har jeg også oplevet embedsmænd, der sad længere ude, og som godt kunne finde på at gå på kompromis med deres faglighed. De syntes, at det var voldsomt interessant at tage del i det politiske spil. Og jeg oplevede også en stor gruppe af folk, der dybest set var ligeglade, og ikke rigtigt bekymrede sig om, hvorvidt deres arbejde blev rettet og skåret til længere oppe i hierarkiet, så længe de havde deres på det rene,” afslutter Tynell.

ET SPØRGSMÅL OM TID

En time er ved at være gået, interviewet er ved vejs ende, og MED ANDRE ORD forlader P1’s hæderkronede journalist en hel del klogere på, hvordan de gældende aktindsigtsregler kan siges at beskytte embedsstanden og sikre fagligheden i sager, hvor det politiske niveau er kommet lidt for tæt på. Regler, som det er fremgået af interviewet, der i høj grad bliver brugt, og som øger offentlighedens indsigt i forvaltningens arbejde.

Tilbage synes kun at være ventetiden på, at kalenderåret slår om i 2014. Til den tid vil denne beskyttelse af embedsstandens forsvinde. Og når den forsvinder, må vi se, hvordan det så bliver at have ro til at arbejde i fred. ”I fred for hvem?” kunne man spørge. ♦

FAKTA: DEN NYE OFFENTLIGHEDSLOV

- *Loven er blevet til på baggrund af Offentlighedskommis-sionens arbejder
- *Den erstatter den gældende lov på området fra 1985
- *Mange journalister, forskere og borgere har udtrykt stærk kritik af loven, som blev vedtaget af regeringen samt Venstre og Konservative
- *Det er særligt paragraffer 24 og 27, som kritikerne har fæstnet sig ved. De to paragraffer vidtstrakte undtagelses-muligheder i reglerne for aktindsigt
- *Fremover vil dokumenter og oplysninger, hvor ”der er en konkret grund til at antage, at en minister har eller vil få behov for embedsværkets rådgivning og bistand”, kunne undtages aktindsigt. Det samme vil dokumenter, som er blevet udvekslet mellem ministre og folketingsmedlemmer i sager om lovgivning eller lign. politiske processer.
- *For en uddybende gennemgang af ændringerne af offen-tlighedsloven, se: http://polsci.ku.dk/sk/tidligere_debat-numre/marts2013/offentlighedslov/

BLÅ BOG: JESPER TYNELL

- *Født 1971
- *Cand. hist. og cand. comm.
- *Rets- og socialpolitisk fagmedarbejder på DR’s P1
- *Modtager af Cavlingprisen i 2009 for en række radi-oindslag i Orientering på P1. Her dokumenterede han, hvordan daværende ”beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen og hans ministerium brød loven, bestilte misvisende tal, slettede belastende doku-menter og vildledte Folketinget,” som Cavlingkomiteen skriver i sin begrundelse for pristildelingen.
- *Fellow ved Center for Journalistik, Institut for Stats-kundskab, Syddansk Universitet, 2010

CHRISTIANSBORG BLUES

Idé: Phillip Larsen, illustration: Jon Kjellund

HVAD SKAL VI MED POLITOLOGIEN?

Af Rasmus Fonnesbæk Andersen, ph.d.-studerende og Fulbright Visiting Fellow ved Department of Government på Harvard University 2012-2013

SYNSPUNKT: *Institut for Statskundskab bør i højere grad bestræbe sig på at uddanne politologer, som sigter efter at publicere i de store tidsskrifter og forlag, mener ph.d.-studerende Rasmus Fonnesbæk Andersen. Han stiller undervejs også skarpt på politologiens rolle i dagens samfund.*

På Harvard University's Department of Government uddannes alle ph.d.-studerende til at søge at publicere i feltets mest læste og højest anerkendte akademiske tidsskrifter eller forlag. Det skyldes selvfølgelig til en vis grad, at der er prestige forbundet med sådanne udgivelser, og at de giver adgang til eftertragtede professorjob ved amerikanske topuniversiteter, men det skyldes i sidste ende mest af alt, at man indprenter de studerende vigtigheden af, at deres livsværk bidrager til at gøre os alle sammen klogere på, hvordan (den politiske) verden fungerer.

Giver adgang til mobiltelefoner øget risiko for voldelige konflikter i Afrika? Polariserer partiske medier vælgerne, og i så fald hvordan? Straffer finansielle markeder venstreorienterede regeringer? Det er spørgsmål, som artikler i American Political Science Review, American Journal of Political Science og Journal of Politics har undersøgt i løbet af det foregående år.

De er alle spørgsmål af stor vigtighed, hvis svar har implikationer for, hvilke politiske beslutninger samfund bør træffe. I sidste ende er de alle tre spørgsmål om liv og død. De er samtidig komplicerede og rent ud sagt hamrende svære spørgsmål, som det kræver grundig overvejelse, bred viden og sofistikeret empirisk analyse at besvare rigtigt. De redskaber sikrer ikke rigtige og præcise svar (se: kommunismens fald, mm.), men de øger sandsynligheden for dem. Det er politologiens rolle – at øge vores forståelse af vores omverden og forhåbentlig på den måde at skabe en bedre verden.

De er også kausale spørgsmål: de kræver, at vi i vores virkelighed identificerer en præcis kontrafaktisk situa-

tion, eller at vi skaber den kontrafaktiske situation selv gennem eksperimenter. Det er det, der gør os i stand til at skelne mellem den uafhængige variabel, vi interesserer os for, og alle andre mulige indflydelser på det udfald, vi søger at forklare.

Al forskning behøver ikke undersøge kausale spørgsmål: Harvard University's Gary King og to af hans ph.d.-studerende publicerede for nylig en artikel

Det er politologiens rolle – at øge vores forståelse af vores omverden og forhåbentlig på den måde at skabe en bedre verden.

om, hvilken brugergenereret information på sociale medier (blogs, tweets, statusopdateringer, etc.), der bliver censureret af den kinesiske regering. Det er et emne, hvorom vi ved meget lidt, og hvis svar gør os bedre i stand til at forstå nutidens Kina (kort sagt

censureres overvejende indlæg, der søger at mobilisere til kollektiv handling, uanset om deres indhold er kritisk eller positivt stemt over for regeringen).

Men når vi kender dette svar, trænger andre og mere kausalt orienterede spørgsmål sig på: bruger den kinesiske regering disse indlæg til at opnå viden om befolkningens præferencer, som den kan bruge til at styrke det kommunistiske partis greb om magten? Hvorfor censureres indlæg, der støtter regeringen? Hvordan løser andre ikke-demokratiske stater det informationsproblem, som fraværet af formelle og uformelle kanaler for feedback fra borgere fremkalder? Hvornår virker censur stabiliserende og destabiliserende på politiske systemer?

I sidste ende bundner vores interesse for kausale sammenhænge som politologer i et ønske om at kortlægge det, vi kunne kalde 'samfundsmekanikken' – hvordan

stat, samfund, styreform, institutioner, vælgere, politikker, partier (og så videre) hænger sammen og påvirker hinanden. Hvis en af dem ændrer sig, hvad sker der så med de andre? Kausalt orienteret forskning søger på den måde at nærme sig det bedst mulige bud på svar på politologiens store spørgsmål.

På Institut for Statskundskab bør vi have samme ambitionsniveau om at publicere vores forskning i de bedste internationale tidsskrifter og hos de bedste forlag og om at identificere faktiske, kausale sammenhænge ude i verden, der bidrager til vores fælles vidensrum. Det bør styre indretningen af vores bachelor- og kandidatuddannelser, vores ansættelsespolitikker for videnskabeligt personale og vores hverdag som studerende, forskere og administrativt personale, som det gør på verdens højst agtede forskningsinstitutioner.

For at vende tilbage til de ovenstående eksempler, ja, så lader det til, at mobiltelefoner på trods af mange positive virkninger på afrikanske

økonomier også gør det lettere at koordinere politisk vold. Og ja, ved at trække yderfløjene endnu længere væk fra den politiske midte radikaliserer partiske medier et samfunds vælgere. Og sluttelig: ja, hvis de ikke er begrænset af institutionel magtdeling, bliver venstreorienterede partiers valgsejre straffet af finansielle markeder sammenlignet med højreorienterede valgsejre.

De er ikke definitive svar, men de er vores bedste bud, som politikere og embedsmænd bør være have in mente, når de udformer politikker for at prøve at nå deres respektive mål og afvejer forskellige samfundsmæssige goder over for hinanden.

I sidste ende bunder vores interesse for kausale sammenhænge som politologer i et ønske om at kort-lægge det, vi kunne kalde 'samfundsmekanikken'.

Vi skal uddanne praktikere. Derfor er det også fint at reflektere over vores egne roller som skabere og brugere af viden, der også selv former verden. Men også praktikere er bedst tjent med at kende til den nyeste forskning, og hvordan de bedst kan evaluere den, samt med at instituttet søger at fremme forskning i, hvordan den politiske verden faktisk fungerer. ♦

ET KRITISK BLIK:

MED ANDRE ORD følger her op med et interview på baggrund af Rasmus Fonnesbæk Andersens indlæg

Skal det forstås som en kritik af IfS, når du siger, at ambitionsniveauet kunne blive højere?

"Målet må være, at man prøver at bidrage til forskning og gør folk klogere. Jeg ville ønske, at man allerede på bacheloruddannelsen vidste, hvad folk forskede i og var mere empirinær, så det ikke bare er teorier, der spilles op imod hinanden. Her er det også relevant, at vi bliver bedre til at sige, hvor grænsen for viden går; hvad ved vi, og hvad ved vi ikke?"

Forskning er mange ting – hvorfor vægter du lige præcis international publicering så højt?

For det første har det noget at gøre med at formidle sin forskning, idet forskningen kommer ud til den bredest mulige skare, når man publicerer i de mest anerkendte tidsskrifter. Der er simpelthen større sandsynlighed for, at vi har ret i de svar, som vi prøver at give på de store spørgsmål, hvis der er flere der læser vores mulige bud dem, undersøger dem, reflekterer over dem og kritiserer dem. Det er nødvendigt, hvis vi ikke skal begå store fejl, for det er virkelig vigtige spørgsmål, vi beskæftiger os med.

Skævvrider et fokus på publicering i internationale tidsskrifter ikke vægten på specifikt danske forhold?

Vi har som danske praktikere et ansvar for at forske i eksempelvis kommunale best-practice, fx hvordan vi kan øge valgdeltagelsen blandt indvandrere i Danmark. Men vi har også et ansvar for at se dem som eksempler på mere generelle dynamikker, der gør os klogere generelt og ikke kun på det specifikke område, man lige kigger på.

Betyder prioritering af eksperimenter og kausalitet ikke, at samfundsforskerens samfundskritiske rolle risikerer at forsvinde?

Den mere normative, kritiske rolle, som mange tænker sig selv i som samfundsforskere, er ikke det, som empirisk videnskab handler om. Vores styrke som politologer er ikke, at vi er bedre filosoffer eller mere oplyste på den måde, at vi ved, hvad der er rigtigt. Det er mere, at vi ved, hvad der er korrekt og sandt og falskt, eller kan prøve at blive bedre til at vide, hvad der er det. Så må vi overlade til os selv som privatpersoner eller til politikere at agere på den bedste viden. ♦

IDÉRIGE GEMYTTER SØGES!

HAR DU LYST TIL AT VÆRE
MED I REDAKTIONEN?

MED ANDRE ORD
HOLDER ÅBENT MØDE
FOR ALLE INTERESSEREDE
MANDAG D. 30/09 KL. 16.00 I LOKALE 4.1.24.

Her vil vi fortælle om MED ANDRE ORD, foreningens virke, og hvordan man selv kan bidrage til det trykte blad. Vi hilser alle skribenter, tegnere, layoutere og annoncejægere velkomne og ser frem til i fællesskab at kunne udvikle et informativt, skægt og spændende studieblad på Statskundskab.

Vi sørger selvfølgelig for friskbrygget kaffe og snacks.
Vel mødt!

MED
ANDRE
— ORD —

Er du forhindret i at deltage, men ønsker at høre nærmere om MED ANDRE ORD, skal du være hjertens velkommen til at kontakte redaktionen på mail mao@ifs.ku.dk.

MAGELIGHEDENS KÆKKE IRONI

Af Philip Larsen

REPLIK: Om faglig formidling inden og uden for universitets mure

Mangen en entusiastisk studerende har fra tid til anden fået sat sin nysgerrighed gedit på prøve efter at være dukket velforbereget op til dagens forelæsning for blot at stifte bekendtskab med en taler på knækbrødskur. Knastørt som bare pokker. Og der findes næppe noget mere tærende for et opsat studenterkid end mødet med en indtørret underviser.

Heldigvis forekommer der også situationer med det omvendte fortegn. Endog ganske hyppigt på nærværende institut. Her kan især nævnes møderne med en inspirerende underviser, der giver én mod på at tage fat om en svært tilgængelig tekst endnu engang, fordi en dør blev åbnet under forelæsningen. Det er den slags, der er et drivende kit for vores videre politologiske dannelse.

FORMIDLING OG ANSVAR

Formidlings- og kommunikationsspørgsmålet stopper imidlertid ikke ved Kommunehospitalets eller universitetets mure. Mange studerende ved statskundskab kommer til selv at bevæge sig inden for samme felt i fremtidige jobs. Nogle havner et sted i den trykte presse og bliver her sat til at holde offentligheden orienteret om livets gang inden for politik, forskning og samfundet i al almindelighed.

Skulle man selv komme til at træde sine stier dér, vil jeg våge den påstand, at der følger et vægtigt ansvar med: At holde fast i den politologiske faglighed. Gennem årene tilegner vi os på statskundskab en viden og en analytisk kunnen, som gerne skulle gøre os i stand til at gå til omgivelserne med en kritisk iagttagelse og sans for detaljen, der forhåbentligt kan komme offentligheden

til gode. Sådan må den idealistiske udlægning lyde.

MELLEM FAG- OG MAGELIGHED

Det kan nemlig let ende i en rygkløende tekstkavalkade. En omgang underholdning for et mageligt publikum. Det stod mig for alvor klart, da jeg i semesterferien havde sat mig med morgenkaffen og weekendtillægget til den tyske avis taz. Her havde en af avisens skribenter kastet sig ud i tre siders sammenligning af Adorno og Richard David Precht, Tysklands hotteste mediefilosof. Det var med al sandsynlighed det 'fremmede' sprog, der gjorde det muligt for mig at sætte fingeren på, hvad det var, der var generende ved ikke blot denne artikel, men også mange andre danske panderter, som jeg har haft lejlighed til at læse.

Jeg fæstnede mig især ved den popsmarte artikelstruktur med kækt indskudte sætninger og et lidt flakkende narrativ, som på en tilsigtet måde ikke helt holdt kursen, men dog forblev inden for rammerne af et oplevet flow. Strukturen forekom ikke så meget at være et forsøg på at distancere sig selv fra stoffet; smide skribentens jeg overbord – det gennemsyrede teksten fra top til tå. Den syntes snarere at tjene som en art undskyldning for overhovedet at beskæftige sig med temaet, at være faglig!

taz-skribenten forekom langt fra for dårligt intellektuelt rustet til sit emne, hvad enkelte passager lod røbe, men nærmere som bange for at optræde for 'vigtig'. Derfor svømmede artiklen over i selvironi, små anekdoter og vittige bemærkninger, mens der blev gjort et solidt forsøg på at hejse en underspillet midtfinger til de konservative krager ovre på *Frankfurter Allgemeine*

Zeitung, som taz har for vane at gøre – sandsynligvis for at behage sit mere venstreorienterede klientel.

ET RUM FOR FAGLIG UDFOLDELSE

Selvironi er også et grundelement i studielivet på statskundskab. Og selvironi er sundt. Men der er en grundlæggende misforståelse på spil, hvis man inkorporerer den for tykt i sin faglige formidling. At sætte fagligheden i centrum giver os mulighed for at placere noget andet end os selv dér – i centrum. Dermed gives fagligheden også de bedste trivselsbetingelser og forhåbentligt muligheden for at komme nysgerrige politologspirer (ordentligt) i møde.

På Institut for Statskundskab har vi mange muligheder for at få plejet vores nysgerrighed. Det være sig gennem foreningslivet, der trives i bedste velgående, eller rækken af tankevækkende forelæsninger som allerede påpeget.

MED ANDRE ORD slår nu sine døre op, og det er vores – redaktionens – idé at give rum for faglig udfoldelse og ikke mindst vække læsernes interesse over en bred politologisk palet. Vi vil søge ikke blot at hilse ethvert forsøg på at formidle stoffet på en inspirerende og tilgængelig måde velkommen, men også aktivt tilstræbe dette. Vi håber, at MED ANDRE ORD kan tjene som et frugtbart fællesskab mellem de studerende og mellem de ansatte og studerende. Og vi håber, at bladet kan fungere som en konstruktiv midtvejsstation, der kan sætte sit præg på fremtidens politologer – også dem på vej mod presseverdenen, hvor faglighed ikke behøver nogen undskyldning. Ballet er åbnet, og du er inviteret. ♦

ANDRE ORD PÅ FAG LIG HED

I dette nummer vender vi fokus indad og forsøger at sætte ord på, hvad statskundskab egentlig er for en størrelse, og hvilken faglighed fem års studier udstyrer os med.

EN FYSIKER GÆSTER 'SAMFUNDETS TOP'

Af Mikkel Bjørn

Da de håbefulde fysikstuderende i 1996 mødte op på Niels Bohr Institutet ventede der dem en besynderlighed. Cathrine Hasse, nyudklækket cand.anthro, havde netop indskrevet sig med ambitionen om at bedrive et feltstudium blandt de kommende professionelle nørder. Det kom der en berygtet ph.d.-afhandling ud af, spækket med obskure antropologiske begreber som sprezzatura (mere om det senere) og ikke mindst lidet flatterende adjektiver som kønsløs og asexuel.

Det første, statskundskaberen lærer, er, at yndlings-isme rimer så ganske glimrende på nepotisme.

Lidet har I, kære studerende af mennesket og dets relationer, anet, at der nu bliver taget hævn! Under-tegnede, hvis fysikerbaggrund er fra DTU, men som alligevel føler et vist skæbnefællesskab med Hasses objekter, har gæstet CSS i det netop afsluttede akademiske år og med iskoldt, kynisk blik har observeret opmærksomt. Dette bundede dels i et ønske om at opnå et mindstemål af almen dannelse, men mindst lige så meget i nysgerrighed omkring eksistenserne på vej mod samfundets top, jer kære Statskundskabere.

X-KROMOSOMER OG HORNBRILLER

Det er en besynderlig vækst, denne statskundskaber. Smørhårede mænd og velklædte kvinder (langt mere end 6 % kvinder forstås, og det skal man ikke kimse ad), der skæver mod magtens trone med målrettet blik gemt bag den ualmindelig chicke hornbrille. Alle stræber de mod at blive, hvad Nick Carraway i Fitzgeralds *The Great Gatsby* kalder "that most limited of all specialists, the 'well rounded man'". Men generalistens begrænsninger bekymrer ikke statskundskaberens, omend de er ganske erkendte og ofte ironisk italesatte. Denne ironiske ubekymrighed bunder naturligvis i en forventning om, at forgængeres åndsfuldhed og egne KØS-støbte netværk nok skal munde ud i en trådtrækkertjans på Asiatisk Plads. Det første statskundskaberens lærer er, at yndlings-isme rimer så

ganske glimrende på nepotisme.

Selv den ikke særligt opmærksomme læser vil måske påpege, at ovenstående karakteristik ikke adskiller sig mærkbart fra de klichéer, man hører blandt dag-pengesure humanister, og læseren vil insistere på, at statskundskabere som så mange andre bør skæres over mere end en enkelt kam. Alligevel må jeg insistere på, at beskrivelsen går igen i det syn, der møder en nyankommen statskundskaber.

STATSKUNDSKABEREN OG SELVIRONIEN

Det hænger sammen med Hasses sprezzatura. Det dækker over "det, der opstår ved en bestemt verdens positive evalueringer af et individs indkorporerede handleviden", og sprezzatura er altså aldeles attråværdigt for en nyimmatrikuleret student. På statskundskab opnås det dels ved uden kny at kaste sig over Hegel og andre ubestigelige åndsbjerge - med undtagelse af økonomi, der kræver komplicerede matematiske operationer og abstraktioner (såsom aflæsning af grafer) og derfor skal afskrives som svært og/eller ubrugeligt af den sprezzatura-hungrende statskundskaber.

En anden vigtig sprezzaturakilde er dog den ironiske genfortælling af den ovenfor omtalte selvforståelse - se blot den aldeles veldekorerede studententerbar. Det bliver klicheeforstærkende, fordi vi alle ved, at et drøvende ironisk tonefald blot er en måde at tage brodden fra det, man mener, og ikke mindst fralægge sig ansvaret for det. Hvor på skalaen mellem selvironi og -forståelse skal man placere statskundskabernes sang om -ismer?

Opfat endeligt ikke dette som en angreb på ironien og citaterne i Jacquen, for Gud hvor jeg elskede den. Og tro ej heller, at jeg ikke mødte mange dejlige mennesker her. Men rygtesmedene har gennemskuet jer! Hasses afhandling er forresten omskrevet og udgivet som bog i 2002 med titlen *Kultur i bevægelse. Fra deltagerobservation til kulturanalyse* - i det fysiske rum. Hendes karakteristik af fysikerne som kønsløse science-fiction nørder er forresten langt mere kliche-fjern end min. ♦

FINURLIGE TANKER

OM SPREZZATURA OG HVORDAN MAN VINDER VED AT VIRKE UBESVÆRET

Af Jon Kjellund

Sprezzaturabegrebet er et fantastisk værktøj at hive frem, næste gang du a) skal imponere i fredagsbaren eller b) vil forsøge at indsnævre nærmere, hvor stor din relationelle kapital er i den københavnske statskundskabsinstitution

I denne udgave af MED ANDRE ORD beskrives begrebet sprezzatura som et antropologisk begreb, der rummer individers adfærd i en given institutionel sammenhæng af Mikkel Bjørn, fysikstuderende, der har været statskundskab forbi. Han finder begrebet oplagt til at beskrive en efter hans mening vis selvironisk og facadeopretholdende adfærd blandt statskundskabsstuderende. Han låner begrebet fra antropologen Cathrine Hasse. Hun definerer det som den enkeltes handleviden, dvs. viden om den personlige fremtræden og korrekte beherskelse af kulturelle koder – med gruppens anerkendelse til følge. Mangel på sprezzatura fremkalder symbolsk vold og i værste fald udstødelse af gruppen.

Lidt groft kan man kalde sprezzatura for kropslig (mode) og sproglig (indforståethed) handleviden, der værdsættes i en specifik institutionel sammenhæng, men ikke i en anden, inden for et overordnet samfund. Et eksempel kunne være

Mikkel selv, der på statskundskab måske er blevet udsat for symbolsk vold pga. hans fysikersprezzatura, og nu – for at tage til genmæle – kommenterer vores statskundskabersprezzatura. Eller måske har han blot ret i sin analyse.

For Cathrine Hasse, som gjorde brug af begrebet i sit ph.d.-studie af Niels Bohr Institutet, var det forbløffende, i hvor høj grad computerprogrammeringsevner, kendskab til science fiction og holdninger til Star Wars' og Aliens påstande om fysikkens love er nødvendig for at undgå symbolsk vold på fysikstudiet. For os kan statskundskaberens deltagelse i den lidt særlige fest- og professionskultur på studiet også være en sprezzaturaproblematiks genstandsfelt. Man kunne hævde, at summen af den statskundskabsstuderendes sociale interaktioner former den studerendes motivation for deltagelse, og medfører sprezzatura for nogen og, desværre, mangel herpå for andre.

Her er det oplagt at tage et nærmere

kik på klasseaspektet. Hermed menes, at de nyankomne i et institutionelt fællesskab har forskellige erfaringsregistre at læne tilbage på, alt efter udgangspunkt, hvilket igen betyder forskellige muligheder for at tilegne sig sprezzatura. Den sociologikyndige læser vil sandsynligvis kunne se en parallel til Bourdieus strukturelt betingede habitusbegreb. Spezzatura er imidlertid et noget ældre og mere snævert begreb fra den italienske renæssanceforfatter Baldassare Castiglione, der floromvundet i sin Emma Gad-agtige bog *Il Cortegiano* beskriver det således: "to practice in all things a certain sprezzatura [nonchalance], so as to conceal all art and make whatever is done or said appear to be without effort and almost without any thought about it." Umiddelbart allerede ret statskundskabsagtigt. Men i Hasses opdaterede version betegner sprezzatura også det, der opstår i det særlige relationelle møde mellem en bestemt verdens positive evalueringer af bestemte handlinger og et bestemt individs

inkorporerede handleviden. Det vil altså sige, at den nyankomne statskundskabsstuderendes erfaringer fra studenterforeningen i Jylland og fra at være, f.eks. på toppen af et socialt gymnasiehierarki, kan være mere udslagsgivende end vedkommendes klasse. Og – i forhold til Bourdieu – måske mindre determineret, idet dynamikken dels udspringer fra den enkeltes agency.

Om end Hasse er antropolog og derfor per automatik måske udelukket af visse statskundskabere pga. hendes sprezzatura, så er hendes konceptualisering af begrebet et fantastisk værktøj at hive frem, næste gang du a) skal imponere i fredagsbaren eller b) vil forsøge at indsnævre nærmere, hvor stor din relationelle kapital er i den københavnske statskundskabsinstitution. Og begrebet kan måske også få dig til at spørge, om det sociale nogle gange måske stritter i en forkert retning (host drukrustur host). ♦

STATEN SET FRA NEDERSTE SAUNABÆNK

Af Bergliot Borg Christensen

Staten er det teoretiske samlingspunkt for scient. pol'er. Den udgør kernen i mange af vores fag, der skal lære os at blive gode og saglige embedsmænd. Det hedder jo ikke "statskundskab" for ingenting. Alligevel skulle der en svedig saunatur til for at finde ud af, hvad jeg netop havde lært til eksamen.

Oven på semesterets sidste eksamen ville jeg komme nakkekramperne til livs med lidt velvære. Studenterbudgettet rakte dog ikke til mere end en saunagus. Så frisk fra en aflevering i Almen Statskundskab satte jeg mig til rette på saunabænken med hovedet stadigt fuldt af demokrati, vælgerteori og velfærdssamfund. Jeg blev straks budt velkommen af de andre saunagæster, som den eftermiddag bestod af en midaldrende, mandlig førtidspensionist og en kvinde, der efter nogle misbrugsproblemer var på kontanthjælp. Snakken faldt hurtigt på "velfærdsstaten", og inden længe blev mine eksamens-efterdønninger brudt af et anderledes konkret forhold til staten og i særlig grad dens mangler.

VELFÆRDSMODSTAND PÅ OVERFØRSELSINDKOMST

Betragtet som begreb kan staten være omdiskuteret, og der skal kun et lille pip omkring dens omfang til at få liv i en diskussion over en KØS-øl. Bredt set er velfærdsstaten dog ikke specielt kontroversiel. For de fleste af os er det, udover statsfinansieret uddannelse, primært marginalskatten, der har nogen praktisk betydning, og for mit eget vedkommende foregår forbavsende meget af kontakten med A-kasser og kommuner gennem overskrifter i medierne. Mine saunakammerater havde dog velfærdsstaten tæt inde på livet, og teo-

retiske argumenter stødte på en overraskende dybfølt fjendtlighed over for denne stat.

Ikke blot mere fjernliggende aktivitet som ulandsbi-stand, men også kernefunktioner som sundhedsvæsenet blev set på med skeptiske øjne. Til trods for, at hans livsgrundlag var statsfinansieret, var min førtidspensionerede modpart aktiv fortalende for at beskære skatterne med tre fjerdedele og privatisere staten rub og stub.

Mine saunakammerater havde dog velfærdsstaten tæt inde på livet, og teoretiske argumenter stødte på en overraskende dybfølt fjendtlighed over for denne stat.

Den kritiske borger, der ikke vender det blinde øje til ineffektive samfundsløsninger, anses af mange som en nødvendighed i et aktivt demokrati. At stille krav til skattepengenes fornuftige brug er heller ikke – i sig selv – noget problem. Hvad der slog mig, var i stedet selve afstanden mellem mine saunakammeraters udsyn og mit eget. Ikke min politiske holdning, men selve

kløften mellem de to versioner af velfærdssamfundets funktion og værdi. Groft sagt: Statens "brugere" på den ene side og en, måske, fremtidig "forvalter" af staten på den anden. Akademisk afvejning med argumenter pro og con mod erfaringer og langsigtet økonomisk afhængighed.

EKKOKAMRE

Samtalen i saunaen rumsterede fortsat, da jeg kørte hjem mod mit kollegieværelse og tilhørende fællesskab af folk, som jeg har ovenstående overvejelser om marginalskatter tilfælles med. Folk, der dybest set ligner mig selv, og selvom vi er modstandere i en diskussion, taler vi samme sprog. I saunaen var det lidt anderledes. Staten var til mere skade end gavn, og den var endda skyld i, at mine samtalepartnere var havnet i vanskeligheder. Normalt støder man på sådanne argumenter fra libertarianske debattører, ikke folk der skal sætte ord på eget liv. Det kan besvares med et modargument om markedsfejl, og så kan debatten ellers køre et par runder endnu. Igennem alt dette bekræfter i stedet for udfordrer vi hinanden, idet logiske argumenter med flerstavellesord bliver reglen snarere end undtagelsen. Uden alternativer kan dette ekkokammer langsomt blive til en sammenhængende verdensopfattelse uden ridser i lakken.

Uden at være født med en sølvske i munden har mit liv været privilegeret, og jeg kunne ikke relatere personligt til deres livshistorier. Men det er netop min pointe – engang i fremtiden vil folk som dig og mig måske sidde med disse menneskers økonomiske grundlag i vores hænder uden at være i stand til at sætte os i deres sted.

"DEN TEKNISK KOMPETENTE BARBAR"

I det første år på statskundskaber lærer man hurtigt at skåle med på samfundets top. Der skulle en tur i den lokale sauna til for at se staten igennem øjnene af det, vi ynder at kalde samfundets bund. For nu at svinge sig op på den helt høje hest handler det ikke om, hvorvidt statskundskabere handler til samfundets bedste. At jeg læser blandt fornuftige medstuderende, er jeg ikke i tvivl om. Det handler i stedet om fornemmelse for de mennesker, det hele handler om. Et velfærdssamfund kan på papiret være i verdensklasse. Men det klinger en anelse hult, hvis de selvsamme mennesker, som det er sat i verden for at beskytte og forvalte det, ikke helt er med på idéen og blot udstyret med de rette tekniske kompetencer. At der kan være mange grunde til vreden, er oplagt, men at forstå grundene må være et godt udgangspunkt for at forvalte dem. ♦

STATSKUNDSKABEREN –SPIDSKOMPETENT GENERALIST ELLER ET HALVSTUDERET BLÆNDVÆRK?

Af Bergliot Borg Christensen & Eva Bjerrum-Bohr

Statskundskaberne fremhæves ofte som den tværfaglige generalist par excellence, der medierer mellem politologi, økonomi, jura og sociologi. Men findes der en egentlig kernefaglighed, og hvad kan statskundskaberne overhovedet?

Hvem er statskundskaberne? Som spirende statskundskabss-tuderende får man i introforløbet at vide, at verden kommer til at ligge for ens fødder som færdiguddannet cand.scient.pol. Der er ikke grænser for, hvor man kan finde arbejde. Alt fra ministerier, kommuner, regioner over det private og i konsulenthusene til egentlig systemkritiker, forsker eller knivskarp journalist synes at stå åbent. Og hvem drømmer ikke om at blive den nye Martin Krasnik?

Men hvad kan statskundskaberne egentlig? Er det evnen til at kunne formidle tørre tal og statistikker? Er det evnen til at kunne fungere som lim mellem jurister, humanister og sociologer? Er der en egentlig kerne af selvstændig faglighed, der giver brede jobmuligheder, eller skyldes det mere, at tværfaglig generalisering er et særligt sexet buzzword i nutidens samfund?

TVÆRFAGLIGHEDEN SOM AEDELSMÆRKE

Man kan argumentere for, at det på paradoksalt vis netop er tværfagligheden, der udgør statskundskaberens faglige kerne. Som følge af det konstante spænd mellem flere faggrene er det stud.scient.polens adelsmærke at

kende de forskellige faglige discipliners begrænsninger. I sociologi lærer man om magtens helt og halvsjulte ansigt(er), om sociale kontekster og klassesammenhænge. Dermed lærer man, at mennesket ikke blot er nyttemaksimerende, som de økonomiske modeller ellers forudsætter, og man udvikler en kritisk tilgang til statistiske modellers postulater. Statskundskaberne kan se bagom de herskende ideologier, skjulte dagsordener og politiske krumspring.

For at kunne navigere imellem og forbinde fag, der til tider stritter i forskellige retninger, kræves en forbindelse mellem kausallogik og mere behaviouralistiske indgangsvinkler. Kort sagt, statskundskab afføder viden om fagenes indre inkonsistens og forudsætninger, hvilket skaber en nødvendig kritisk distance. Derfor er det ikke uden grund at statskundskaberne netop er fremhævet og ombejlet som generalisten.

DET HALVSTUDEREDE LUFTKASTEL, DER BLEV SPRÆNGT

Heroverfor kan man påpege, at tværfaglighed blot er en eufemisme for overfladisk eklekticisme. De mange faggrene betyder, at uddannelsen i værste fald risikerer at ende som et halvstuderet kludetæppe af introduktionsfag i øst og i vest.

Statskundskaberne ved ikke så meget om marxisme som sociologerne, ikke så meget om IS-LM-modellen som økonomerne og om statsforvaltning som jurister. Det fremsættes, at tværfaglighed fordrer faglighed – at man ikke kan være egentlig systemkritisk, før man kender de enkelte fag til bunds. Statskundskab bliver i yderste konsekvens et tværfagligt luftkastel, som manglende dybdegående faglighed skjuler sig bag.

STATSKUNDSKAB OG POLITISK VIDENSKAB

Man kan samtidig argumentere for, at statskundskabss-tuderende netop er bureaukrater in spe. Man læser statskundskab i Danmark, ikke ren politisk videnskab som political science. Man kan derfor argumentere for, at uddannelsen er professionsbaseret og først og fremmest skal kunne klæde kommende embedsmænd på til at forvalte og administrere statens mangefacetterede krav. Fagligheden bliver dermed defineret ved den konkrete arbejdsmæssige praksis. Statskundskaberne agerer tovholder og skaber en meningsfuld kommunikation mellem jurister, økonomer og sociologer, som ikke taler det samme sprog.

Specialisering risikerer samtidig hurtigt at blive redundant. Specialisering kræver så meget detaljeret faglighed, at denne snarere bør komme i løbet af arbejds-

livet. Juristen ender eksempelvis med at beskæftige sig med en afgrænset del af deres uddannelse, hvorfor resten af uddannelsens hårdtopnåede udenadslære reduceres til baggrundsviden. Uddannelsen skal i stedet forberede en til dette.

Således argumenteres der for, at statskundskab er statskundskab. Uddannelsen er sat i verden for at udklække embedsmænd – og idet staten er en kompleks størrelse, udgør tværfagligheden nødvendigvis en faglighed. Om man kigger på det fra en videnskabelig eller professionsbaseret vinkel: Tværfaglighed som vilkår er ikke til at komme udenom. ♦

DEBATINDLÆG:

MEGET MERE METODE

Af Martin Vinæs Larsen, ph.d-stipendiat og metodeinstruktør

Metodefagene er nogle af de bedste fag på statskundskabsstudiet. Det har fagene måske ikke altid været, men det er de nu. Og selvom en talemåde siger, at man godt kan få for meget af det gode, så implicerer metodefagenes kvaliteter og værdier, at vi burde have meget mere metode.

Det kan virke som en udelukkende subjektiv vurdering. Det er det måske også. Jeg elskede i hvert fald selv fagene, da jeg havde dem og har de sidste tre år haft det privilegium at undervise på Metode 1 som instruktør.

Alligevel mener jeg, at flere – helt objektive faktorer – taler for, at metodeundervisningen fylder for lidt på statskundskab.

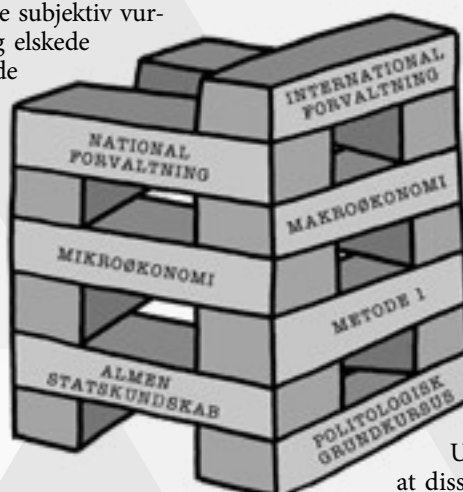
I dette debatindlæg vil jeg prøve at fremlægge dette argument. Så må det være op til andre at vurdere, om jeg har ret.

MEGET MERE AF DET HELE?

Metode handler om at producere viden – eller snarere at lære, hvordan man producerer viden. En kernekompetence på enhver akademisk uddannelse, der påberåber sig en "scient"-titel. Metodeundervisningen giver således en række værktøjer, der gennem resten af uddannelsen hjælper én med at sortere god viden fra dårlig og en strømpil for, hvordan man selv skal gå

til at skabe viden. Uafhængigt af område. Noget man antageligvis også skal bruge i det videnssamfund, der ligger foran os, når vi er færdige med at hygge os på Kommunehospitalet.

Derfor bør vi have mere metode.

Men har vi ikke bare brug for mere af det hele? Mere statskundskab, mere forvaltning, mere international politik? Giver disse ikke også uundværlige kompetencer til resten af studietiden og arbejdslivet bagefter?

Selvfølgelig gør de det.

Det er imidlertid et spørgsmål om proportioner. Hvis man sammenligner statskundskab med andre samfundsvidenskabelige uddannelser på Københavns Universitet bliver det således tydeligt, at disse andre fag tilbyder de studerende væsentlig bedre metodeundervisning.

Vi har med den nye studieordning på statskundskab 20 ECTS point i metode og 10 point inden for både Videnskabsteori og Metodologi. Det kan umiddelbart virke som meget – en sjettedel af bacheloruddannelsen.

På både Sociologi og Økonomistudiet fylder de

obligatoriske metodefag imidlertid omkring dobbelt så meget – mellem 40 og 50 ECTS point.

Endvidere giver også samfundsvidenskabelige uddannelser på andre universiteter os statskundskabere metodisk baghjul – Business Administration og Sociology på CBS har således 32,5 ECTS point metode – og 40 point hvis man inkluderer deres fag om videnskabsteori.

Det er dog ikke kun i forhold til andre uddannelser, at metodefagenes relative plads på uddannelsen virker skæv.

Både i bachelorprojektet og de frie opgaver, der dominerer kandidatuddannelsen (inklusiv specialet), spiller metode en enorm rolle. Det er en konstant. Selvom man kan skrive opgaver om forvaltning, statskundskab eller international politik, vil det altid være et krav, at man har sin metode på plads. Alligevel fylder den kun de bemeldte 20 til 30 ECTS point.

EN VEJ FREM

Det er let at begræde tingenes tilstand. Sværere er at foreslå, hvad der skal gøres ved det. Alligevel tror jeg, at man med få justeringer kunne få meget mere metode ind på statskundskab.

1. Flere metodefag

For det første er det nødvendigt med flere metodefag. Ikke nødvendigvis flere obligatoriske fag. Flere valgfag kan også gøre det. På et "godt" semester udbydes to metodefag: et videregående kvantitativt metodefag og et videregående kvalitativt metodefag.

'Det kan måske virke af meget – så kan to af dine tre fag være metodefag. Imidlertid vil næste semester ofte byde på nogenlunde de samme fag. Måske med et andet navn og en anden underviser – men ikke noget, der for alvor giver dig ny metodekunnen.

Ligesom at fagene inden for forvaltning ikke hedder "Videregående forvaltning", men i stedet fokuserer på forskellige vigtige delelementer af studiet af offentlig forvaltning, burde valgfagene inden for metode gå i dybden med forskellige aspekter af politologisk metode.

Forårets seminar om "Kausal inferens" var et skridt i den rigtige retning. Men der kan tænkes langt videre. Metodefag som "Interview og tekstanalyse", "Maximum Likelihood-

metoder", "Tidsserieanalyse" eller "Diskursteori- og analyse" virker oplagte.

Derudover er det vigtigt, at man giver bachelorstuderende mulighed for at opkvalificere deres metodiske kompetencer. Det er altså ikke nok at udbyde metodefag i seminarform, hvilket har været meget populært hidtil. Disse er ikke er tilgængelige for bachelorstuderende.

Samtidig har seminarerne den udfordring, at de er pladsbegrænsede. Metodehungrende studerende kan derfor risikere at skulle vente et eller to semestre på at få de metodiske kompetencer, de ønsker – frygteligt lang tid for en kandidatstuderende, der kun har halvdelen af året til at tage fag.

2. Fjern mærkatet "Samfundsvidenskabelig" fra metodefag

Ud over at udbyde flere fag i metode er det oplagt at fjerne begrænsningen på antallet af metodefag, en kandidatstuderende må tage.

Selvom den nye studieordning for kandidatdelen fjernede det håbløse spredningskrav, der gjorde enhver form for specialisering umulig, er det stadig et krav, at maksimalt 30 ECTS point må være af samfundsvidenskabelig karakter.

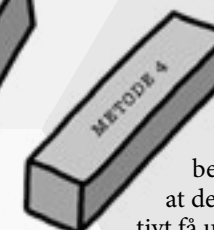
Kravet er i sig selv en god idé – det sikrer, at en cand.scient.pol. ikke tager en kandidatuddannelse på økonomi, sociologi eller antropologi og får den meritoverført.

Problemet er, at metodefag konsistent kategoriseres som "samfundsvidenskab" snarere end "politologi". Som om metodisk opkvalificering er noget, der hører til andre dele af samfundsvidenskab, i modsætning til kompetencer inden for international politik og forvaltning.

3. Bedre sammenhæng mellem metodefagene på bacheloruddannelsen

Endelig er det nødvendigt at udnytte de eksisterende point bedre på grunduddannelsen. Særligt det relativt nye fag Videnskabsteori og Metodologi skal integreres bedre med de eksisterende metodefag.

Ligesom det har været traditionen i Metode 1 og 2, bør der være en klar arbejdsdeling mellem de tre fag, der sikrer, at de studerende får maksimalt ud af de relativt få undervisningstimer, der er. ♦

EN DEFINITION PÅ POLITIK? SAGT MED ANDRE ORD

Sari Saadi, studerende på religionsvidenskab samt tilvalgsstuderende på statskundskab

Hvorfor er vi ofte så forbeholdne, når vi skal definere begrebet politik? Med udgangspunkt i egne erfaringer fra religionsvidenskab sætter tilvalgsstuderende Sari Saadi andre ord på definitionen af politik

Min idé til denne kommentar opstod, da nogle bekendte stud.scient.pol.ere lod mig kende, at få studerende ønsker at give et bud på, hvad politik er. Altså, en definition. Jeg forstår, at man ikke vil give et endegyldigt bud på noget, der er så kompliceret. Men diskussionen er vigtig, for dér udvikler den enkelte studerende sin grundholdning til faget. Det er netop min erfaring fra religionsvidenskab, hvor vi ofte stopper op og må overveje, om det, vi nu diskuterer, overhovedet kan kaldes religion.

KAN RELIGION DEFINERES KLART OG ENTYDIGT?

Med definitioner af religion – lige så vel som med andre emner – vil man altid løbe nogle risici: Definerer man religion meget "stramt", kan man betjene sig af nogle klare linjer for, hvornår man er "inden for" feltet, og hvornår man er "uden for" selv samme. Men netop i dette "udenfor" risikerer man, at der befinder sig en masse religion, som bare ikke "lever op til" de strenge krav, definitionen har fastlagt.

Derfor er der også dem, der helt frabeder sig at tage afsæt i en definition. Her kan man f.eks. arbejde med det enkelte eksempel og derudfra argumentere for,

at der er tale om et religiøst fænomen. Man arbejder altså mere induktivt og vil ud fra det enkelte eksempel samt den historiske og kulturelle kontekst vurdere, om man nu også kan studere det som et religiøst fænomen.

RELIGION, EN FAST ELLER DYNAMISK STØRRELSE?

Jeg vil lade to antropologer repræsentere hver deres standpunkt: Den ene er Clifford Geertz (1926-2006), den anden er Talal Asad (1933-). Geertz har givet et af de mest kendte bud på en religionsdefinition. Ifølge Geertz er religion givet ved (1) a system of symbols which acts to (2) establish powerful, pervasive, and long-lasting moods and motivations in men by (3) formulating conceptions of a general order of existence and (4) clothing these conceptions with such an aura of factuality that (5) the moods and motivations seem uniquely realistic."

Dette er en skarpt skåret definition. Rammen er sat, og når man vil undersøge, om noget kan kaldes "religion", skal man blot holde det op imod denne definition. Som nævnt tidligere er der både fordele og ulemper herved.

Asad, derimod, vil ikke give et bud på en religionsdefinition, og han kritiserer behovet for at definere religion som et "transhistorical and transcultural phenomenon". Asad henvender sig ikke blot til Geertz, men til en lang række religionsforskere, der har gjort forsøget. Hans sigte er altså et opgør med idéen om, at religion kan defineres 'en gang for alle' (transhistorisk) og på tværs af alle religioner (transkulturelt). En religion er aldrig den samme på to forskellige tidspunkter, da religion som et kulturelt fænomen er under konstant forandring og påvirkning. Det er en dynamisk størrelse, der formes af mennesker i bestemte kontekster.

Styrken ved forsøg som Geertz' er, at de gør os i stand til overhovedet at begribe og tale om religion. Idet vi får sat en ramme, kan vi tage en diskussion om emnet. Problemet er til gengæld, som Asad er inde på, at vi uundgåeligt vil komme til at ignorere andre væsentlige tilfælde, så at diskussionen bliver uden udsigt til udvikling, fornyelse og revurdering.

HVAD MED POLITIK? HVOR SKAL VI STARTE?

Hvad angår politik, så er jeg ikke den store kender på dette område. Men noget kan jeg dog sige, for én ting er sikkert: Politik er – lige så vel som andre men-

neskelige opfindelser – et kulturelt produkt af menneskets kreativitet. Derfor er politik noget, som er til, fordi mennesker er politiske. Ganske enkelt. Skulle mennesker pludseligt opføre sig som bakterier, er der ikke længere nogen kategori, der kan kaldes politik. For overskuelighedens skyld vil jeg tillade mig at sammenligne med sprog.

Tag nu f.eks. dansk. Hvorfor findes det? Fordi der findes mennesker, der udtrykker sig på det danske sprog. Forestil dig, at alt, hvad der er nedskrevet på dansk og om dansk sprog, forsvinder. Puf. Alle mennesker, der behersker det danske sprog, forsvinder. Puf. Then there would be no such thing as Danish. No Danish language, no Danish grammar. Danish would no longer exist.

Men, hvor der er mennesker, som benytter sig af og producerer et bestemt kulturelt fænomen, dér findes det kulturelle fænomen. Jeg mener, det er fornuftigt at starte dér, hvor politik "skabes": hos de mennesker, der lever i en politisk virkelighed.

Måske er jeg demokratisk biased, når jeg uden videre antager, at alle mennesker har betydning for politik. Måske glemmer jeg fuldstændig, at der er et system, en struktur, som i nogle henseender kommer før individet, aktøren. Jeg ved bare, at uanset om politik handler om magt, interesser eller ressourcefordeling, så findes politik ikke uden de mennesker, der på den ene eller anden måde agerer politisk. ♦

LITTERATUR

Asad, Talal: The construction of 'religion' as an anthropological category i: Asad, T. Genealogies of Religion. Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam, The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London, 1993.

Geertz, Clifford: Religion as a Cultural System i: Geertz, C. The Interpretation of Cultures. Basic Books, New York, 1973.

HVORDAN BLEV EUROPA EUROPA?

Af Jon Kjellund

BOGHYLDEN: Har politologien forstået europæisk statsdannelse og tidlig statsadfærd rigtigt? Bartlett og *The Making of Europe*

I *The Making of Europe: Conquest, Colonization and Cultural Change 950-1350* beskriver

Robert Bartlett en model for en revolutionerende udvikling i den europæiske middelalder, der har haft afgørende betydning for senere politologiske fortolkninger af europæisk statsdannelse. For statskundskabsstuderende er bogen især guf, da den er et narrativ, der er fuldstændig anderledes end det, vi er vant til, men samtidig på et unikt højt og spændende niveau. Derfor blev MED ANDRE ORD motiveret til en anmeldelse af Bartletts bog fra 2003.

Bartlett beskriver en samfundsmode, hvor polity og agency findes på mange samfundsniveauer såvel som i lokale og transregionale institutioner. Hvad der gør denne sociale og politologisk ekstremt institutionelle model så exceptionel er, at det europæiske samfund på denne tid, i dens genopfindelse af sig selv, går fra at være ét til noget andet. Nemlig et samfund med magtkamp mellem aktører i en søgt realistisk forstand til et gennem-institutionaliseret samfund, hvor fællesnævneren er det at være latinsk kristen snarere end at være en

given territorial suveræns subjekt. Denne genopfindelse er baseret på en bred vifte af institutioner, der lader til at være opstået som et følge af en art "clash of opportunities".

MAGT BASERET PÅ EJENDOM

Det hele starter med, at der finder en bevægelse sted væk fra 'raiding' som måden, hvorpå der opnås kulturel og politisk kapital, hen mod magt baseret på kontraktligt ejerskab af jord. Et ejerskab, som gøres arveligt udelukkende inden for de nærmeste medlemmer af et på dette tidspunkt helt nyt fænomen; kernefamilien som social institution.

Dette skal forstås i modsætning til den klanagtige institution, som raiding var et udslag af. Raiding er den oprindelige måde i alle kulturer at udtrykke dominans og status på. Raiding skal blot ikke forstås som rettet mod at tilrane sig ejendom, hvorved vi også har forklaringen på, at alt lige fra hunnerne til mongolerne, alle, ender med at ekspandere for derefter i en integration at forsvinde ind i de besatte kulturers eliter; de vinder statusen, men ikke det sociale system.

Det europæiske samfund tværtom,

begyndende med de karolingiske bosættere i Frankrig og Pave Leo III's kroning af Karl den Store, vælger ifølge Bartlett istedet noget nyt; at basere og bibeholde magt og elitestatus gennem det at have jord som ejendom. Istedet for f.eks beskatning, som hos araberne, eller gavegivning og slavehold, som hos de gamle grækere. Derved er det 'feudale' system født.

Denne fundamentale institution – ejendommen – er ifølge Bartlett den uafhængige variabel par excellence i europæisk, historisk stafhængighed.

EN DYNASTISK MODEL FØDES

Institutionen består dels af den latinske kirkes indførelse af primogenitur (at førstefødte søn arver al kernefamiliens ejendom på ALLE niveauer af samfundet) i det latinsk-kristne samfund, hvilket blev støttet af den frankiske kejser. Og dels af, at landbaseret ejendomsret medfører, at tidligere romerske militære og bureaukratiske titler, såsom dux, prins eller kejser, bliver arvelige samt bundet til jord, og vi får fænomener som hertug Vilhelm Erobreren. Den dynastiske model

for administration og koncentration af magt og indflydelse er født. En model der videreføres til ALLE niveauer af samfundet gennem den nyskabende latinske kirke, en international korporation i ordets forstand. Her uddannes og arbejder de adeliges anden- og tredje fødte sønner - bekvemt nok under et cølibat-bud for at undgå, at kirken skal miste ejendom ud fra den samme dynastiske logik gennem jordafståelse til dens agents nu illegitime sønner.

Der sker altså et nybrud, blandt andet pga. et ønske de germanske stammer imellem om stabilisering, blandt andet som et bolværk mod raid-kulturer på Kerneeuropas rande, f.eks hos vikingerne eller de almoraviske arabere i Spanien. Lokale, hurtige militser til hest (ridere) med et ejendomsforhold til det lokalområde, der bliver udsat for angreb, viser sig at være et bedre og billigere værn end stående hære, en lektie, byzantinerne med deres romerske tilgang aldrig får lært.

Denne dynastiske model baseret på førstefødt arveret leder til, at alle på denne tid potentielt kan kræve en titel - blot ikke fra andre latinsk-kristne europæere. Nej, de kan kræve den, men det skal være fra nogen uden for den kontraktligt indbundne europæiske kultur. Og her ser vi og Bartlett 'Vilhelm Erobrer-mønstrer' igen og igen i europæisk historie; Koloniseringen af randområder rundt om Kerneuropa af ikke-førstefødte sønner, startende med Irland, Østtyskland og de slaviske regioner og sluttende med korstogene i Levanten og Portugals begyndende handelskolonier.

Både byerne og kirken følger i denne bevægelse konsekvent direkte i kølvandet på disse 'aristokratiske pionerers' ekspansion, og i nogle tilfælde endda før. Bartlett forklarer overbevisende, at gennem kirkens legitimisering af begrebet arvelig ejendomsret, og aristokratiets respekt herfor pga. dens stakeholderstatus, finder vi også forklaringen på den hurtige omvendelse af de danske,

svenske og polske kongeslægter: De omvender sig for at opnå ekstern og, ligeså vigtigt, intern sikkerhed for deres dynasti og besiddelser, såvel som for at opnå legitimeret ekspansion udi baltiske randområder. Selv de krige, der ses i Middelalderen mellem latinsk-kristne dynastier, er små og har clausewitzisk karakter af forhandling om arveretskontraktlige forhold.

Det er vigtigt at pointere, at denne kontraktkultur går igen på alle niveauer, og legitimisering og sikkerhedsliggørelse af ejendomsret leder bl.a. til et kulturelt originalt polity; den europæiske by. Bartlett viser elegant, hvordan tyske landsbyer helt ned på byplanlægningssniveau er anderledes end slaviske nabobyer, og bygget ud fra en helt anden, ejendomsrets-baseret, logik. De europæiske byer kopierer fra hinanden, ikke kun fra den aristokratiske og den kirkelige institution, men også ting såsom laugvæsen, handel og vægte bliver institutionaliseret. I stedet for, at en stamme flytter sig fra A til B og udfylder et magttomrum, eller at en elite af beskyttere erstatter en anden, så eksporterer europæerne med deres kirkelige, adelige og urbane institutioner den fulde pakke af samfundsinstitutioner. Alt dette finder sted over en kort 200-årig periode i en region, hvor man kun via en livsfarlig rejse på flere måneder kan komme fra én ende til en anden af denne latinsk-kristne kultur.

RIG, PARSIMONISK MODEL

Bartlett udvikler med *The Making of Europe* en rig, men også en overraskende parsimonisk, model af et institutionelt revolutionerende samfund. Han forklarer overbevisende, hvorfor europæisk middelalderligt samfund på alle analyseniveauer ender med fundamentalt at genopfinde sig selv og ændre sine randområder i en kontinuerlig ekspansion, i stedet for at blive assimileret som så mange andre samfundsmønstre tidligere. En udvikling, der først stopper i Sydamerika, og måske endda ikke er stoppet endnu? Og derved giver

The Making of Europe også anledning for den politologisk interesserede til at kritisere herskende teorier på forskningsområder i dag. Selv har jeg ikke fundet en mere overbevisende forklaring på f.eks vores fejlslagne invasioner af Irak og Afghanistan: Vi besætter et land uden at tilbyde en samfundsmode af varig karakter. Transaktionskostningerne ved at engagere sig i den nye orden er af denne grund for høje for befolkningen, og afkastet er negativt efter tilbagetrækning, da vi, ligesom mongolerne, blot har erstattet en elite med en anden.

Og for debatten mellem realisme og institutionel liberalisme er budskabet fra Bartlett klart: De tager måske begge fejl. Hvis realismen skulle holde vand, skulle det kun være ved at føre dets aktørprincip helt ned på mindste mikroniveau hos de enkelte agenter for at forstå statsoutput, og derved ødelægge det sin egen makro-lovmæssighed. Og liberalismen har måske fat i noget men evner ikke at se, at det sidder fast i egen forblændelse af det rationelle (læs: europæiske) menneske. Ikke nogen ny kritik, men her blotlagt bedre empirisk forankret end mange en konstruktivistisk relativitet. For historisk interesserede giver den også overvejelser til enhver, der skulle have lyst til at nuancere ideen om, at det var en konfronterende dialektik mellem renæssanceborgerskab og fyrste, der var det egentlige skridt hen mod "det europæiske", eller det som mange europæere ynder at kalde "det moderne". I Bartletts fortolkning virker den snarere kooperativ end tvangsbaseret.

Derfor er der kun én ting at gøre. Hvis du en dag får nok af forvaltning eller økonomi og lidt for generelle teorier om international politik, så tag og læs *The Making of Europe*. Det er ridere og politologi på samme tid! Og find under læsningen ud af, hvad historieskrivning, når det er allerbedst, kan tilbyde statskundskabsfaget. ♦

MINDEORD:

KENNETH N. WALTZ (1924 - 2013)

Kenneth Waltz afgik ved døden den 12. maj 2013, kort før han ville være fyldt 89. International politik-disciplinen har mistet sin største teoretiker, instituttet en skattet samarbejdspartner og adskillige af os en mangeårig ven.

Han var skarp og kritisk til det sidste. Så sent som sidste efterår skabte han stort postyr med en artikel i Foreign Affairs, "Why Iran Should Get the Bomb". Få dage før sin død havde han spist frokost med Leslie Gelb og Henry Kissinger; her er givetvis faldet vise og hvasse kommentarer til dagens politikere.

Man kan diskutere, om Waltz "kun" er de sidste 50 års mest indflydelsesrige IP-teoretiker – eller all time greatest i den moderne IP-disciplin. Vi taler under alle omstændigheder om et helt ekstraordinært livsværk. Hans bog "Man, the State, and War", der udkom i 1959, er en af disciplinens helt store klassikere, der bør genlæses og gentænkes med jævne mellemrum. (Til almen intimidering kan tilføjes, at det var hans ph.d.-afhandling!). Endnu større indflydelse fik "Theory

of International Politics" fra 1979, der satte et helt unikt præg på disciplinen. Ikke nok med at den genlancerede realismen i nyt format – neo-realisme – den skabte samtidig en revolution i tænkningen om, hvad det vil sige at lave "teori" indenfor en samfundsvidenskab som IP; og de største alternative retninger er dybt præget af at være "modtræk" til Waltz: neoliberal institutionalisme, konstruktivisme og post-strukturalisme. Deres programmatisk tekst blev skrevet som kritik eller kommentar til Waltz. Det er ikke kun neo-realister, men stort set alle dagens IP-forskere, der står i dyb gæld til Waltz.

Selvom hans teori er blevet set som indbegrebet af "mainstream", har Waltz konsekvent indtaget kontroversielle og kritiske positioner – fra sin meget tidlige modstand mod Vietnamkrigen, til hans markante mindretalssynspunkt omkring spredning af atomvåben. Særligt efter at USA med den kolde krigs afslutning fik en dominerende magtposition, strammede Waltz kritikken af amerikansk politik. Mange af de julekort, min familie og jeg modtog fra Ken og hans kone, var i den periode variationer over temaet: det går godt her – blot ikke med landets politik.

Ken Waltz var en god ven af instituttet og en afgørende inspiration for mange af os. Han har besøgt København hyppigt gennem årene, og på instituttets foranledning blev han æresdoktor ved KU i 1995. Så sent som i 2010 var han her for at deltage i en konference og holdt bl.a. et levende og provokerende oplæg på et CAST/DIIS-arrangement om atomvåbenspredning, hvor et publikum af forskere og praktikere endnu en gang oplevede, at vante forestillinger måtte vige for konsekvent tænkning. Typisk for Kens venlighed og åbenhed blev der også tid til en uformel frokostsnak med IP-gruppen og mange andre gode oplevelser med en af vores disciplins største personligheder.

Vi vil savne ham - og vi vil genlæse bøgerne og undervise nye generationer i en exceptionel teoretikers værk.

FAKTABOKS: KENNETH N. WALTZ

Kenneth Neal Waltz (1924-2013).

Professor i statskundskab ved både Berkeley og Columbia University.

Bredt anerkendt som en af de største teoretikere inden for international politik.

Ophavsmand til neorealismen, der søger at forklare fænomener som krig og fred ud fra magtbalancen i det internationale system.

Argumenterede for at en spredning af atom våben i teorien ville skabe mere fred.

Forfatter til en række bøger bl.a. Man, the State and War, Theory of International Politics og The Spread of Nuclear Weapons: A Debate Renewed

UDDRAG FRA:

"POLIGAK – HVORDAN POLITIKERNE PRØVER AT SNØRE DIG, OG HVORFOR DU NÆSTEN ALTID SNYDER DIG SELV"

Af Asmus Leth Olsen, post.doc., og Frederik Hjorth, ph.d.-stipendiat, begge Institut for Statskundskab.

Lad os prøve et tankeeksperiment: Forestil dig at to mænd kysser hinanden inderligt. To mænd med skægstubbe står mund mod mund og bevæger deres tunger rundt om hinandens læber.

Er det ulækkert?

Nej, vel? Kunne du finde på at svare i et spørgeskema, at det er klamt at være bøsse? Det mener du sikkert ikke, du kan. Men du er meget nemmere at manipulere, end du tror.

Det demonstrerede psykologerne Yoel Inbar, David Pizarro og Paul Bloom ved at samle to grupper universitetsstuderende i hver deres rum og stille dem en masse spørgsmål. De studerende blev blandt andet spurgt, hvordan de havde det med homoseksuelle. Forskerne brugte i undersøgelsen det, man i samfundsforskning kalder et følelsetermometer, som er et redskab, samfundsforskere i mange år har brugt til at vurdere folks følelser over for personer eller samfundsgrupper. Spørgsmålet lød sådan her:

"Nu vil vi gerne høre om dine følelser over for vores politiske ledere og andre personer, som man hører om for tiden. Vi viser dig et billede af en person, og vi vil bede dig tildele personen en værdi på det, vi kalder et følelsetermometer.

Værdier mellem 50 grader og 100 grader betyder, at du har varme, positive følelser for personen. Værdier mellem 0 grader og 50 grader betyder at du ikke bryder dig om personen. Du kan tildele personen en værdi på 50 grader, hvis du hverken har positive eller negative følelser over for personen.

Hvilken værdi ville du tildele bøsser?"

Begge grupper i eksperimentet skulle tildele bøsser en værdi på følelsetermometeret. Og begge grupper bestod af unge, sofistikerede, ret venstreorienterede studerende fra et amerikansk eliteuniversitet.

Det er svært at finde en type mennesker med en stærkere passion for forfulgte mindretal. Det eneste unge, venstreorienterede studerende brænder mere for end minoriteter, er at fortælle andre mennesker, hvor meget de brænder for minoriteter. Man skulle tro, man kun kunne få ét svar ud af dem: at de elsker homoseksuelle.

Men psykologerne havde ændret en vigtig detalje i det ene af de to rum, hvor en af forsøgsgrupperne holdt til. De havde gemt en stinkbombe i en skraldespand, så hele rummet stank af prut.

Et eller andet ved lugten af prut fik altså de studerende til at synes markant ringere om bøsser.

Tyktarmens opgave er groft sagt at omdanne vores mad til afføring. I takt med at tyktarmen trækker vand og næring ud af maden og sender resterne videre til endetarmen, frigør maden svovl- og kvælstofholdige gasser, som samler sig i tarmen. Omkring en halv liter af gasserne siver hver dag ud gennem anus, nogle gange så meget på én gang, at gassen spreder en stank i rummet. Det er det, vi kender som en prut.

Prutlugtens effekt i Yoel Inbars psykologiske eksperiment var ikke til at tage fejl af. De studerende i rummet uden stinkbomben svarede, som gode, velafrettede, politisk oplyste borgere, at de faktisk generelt

kunne lide homoseksuelle endnu bedre end de kunne lide heteroseksuelle: heteroseksuelle mænd scorede i gennemsnit 65 på følelsetermometeret, og bøsser scorede hele 70 på termometeret.

Men mønstret var helt anderledes hos den gruppe, der var placeret i rummet med stinkbomben. De syntes lidt bedre om heteroseksuelle, som fik 71 på følelsetermometeret. Men de syntes meget værre om bøsser. Bøsserne, der i den anden gruppe scorede 70 i gennemsnit, fik kun 58 på følelsetermometeret hos gruppen, hvor svovlstanken flåede i næseborene. Et eller andet ved lugten af prut fik altså de studerende til at synes markant ringere om bøsser.

Politisk konservatisme er en slags psykologisk beskyttelsesmekanisme, som træder i kraft når vi støder på trusler mod vores liv eller sundhed.

Ved Inbar og hans kollegers næste eksperiment forsøgte de sig med en endnu mere subtil ændring af forsøgspersonernes omgivelser: De stillede to grupper af studerende de samme spørgsmål som sidst, men i stedet for at smide en stinkbombe i skraldespanden placerede de den ene gruppe ved et bord, hvor der stod en flaske med håndsæbe. Intet andet. Bare en uskyldig håndsæbe. Ingen blev bedt om at rense deres hænder eller kommentere sæben; den stod bare på bordet, sådan at den ene gruppe studerende kunne se den, mens de svarede på spørgsmålet.

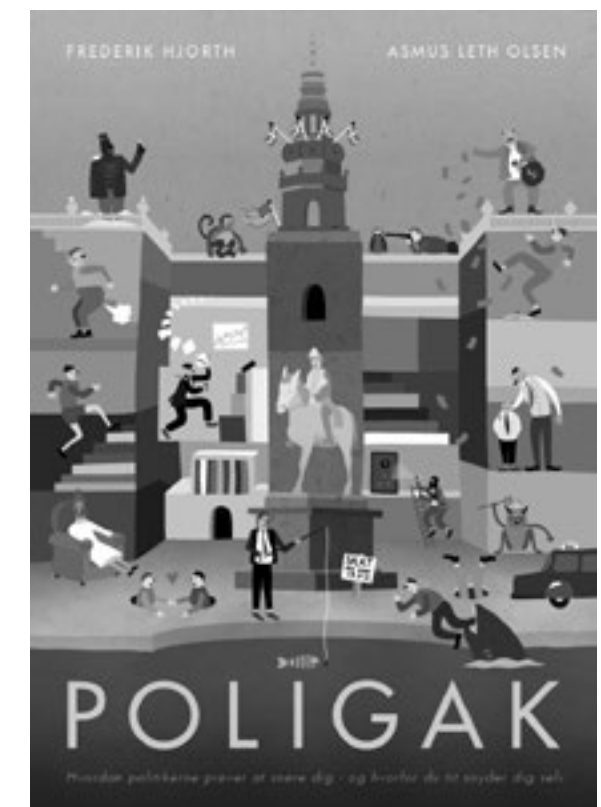
Det virkede stadig: De studerende, der blev spurgt om deres holdning til homoseksuelle mens der stod en flaske håndrens på bordet foran dem, var markant mere kritiske overfor homoseksuelle end resten.

Eksperimenterne tog udgangspunkt i den iagttagelse, at homofobi tit beskrives i sproglige vendinger, der refererer til fysisk, kropslig væmmelse. Det kan selvfølgelig være, at det er en sproglig metafor uden selvstændig betydning. Men det kan også være at vores holdninger til fremmede grupper er tæt knyttet til kropslige instinkter om renlighed og væmmelse, om beskyttelse, besudling og infektion.

Resultaterne peger på det sidste. Sammen med en bred vifte af andre studier indikerer de, at mennesker reagerer på trusler, farer og risici ved at ændre deres holdninger i konservativ retning. Idéen er, at politisk konservatisme er en slags psykologisk beskyttelsesmekanisme, som træder i kraft, når vi støder på trusler mod vores liv eller sundhed. Lugten af prut, der

aktiverer kropslige instinkter om noget urent og bakteriefyldt i nærheden, er i biologisk forstand en risikofaktor på samme måde som mere direkte trusler mod vores helbred.

Det er for tidligt at vurdere, om der er hold i idéen om konservatisme som en slags psykologisk beskyttelsesreaktion. Men selv hvis forklaringen skal findes et andet sted illustrerer resultaterne deres egen ubekvemme sandhed: At selv politiske holdninger, der burde stå på klippegrund, blæser vilkårligt for vinden. ♦

FAKTA OM BOGEN

Forfattere: Asmus Leth Olsen (f. 1984), post.doc., og Frederik Hjorth (f. 1985), ph.d.-stipendiat, begge Institut for Statskundskab. Poligak udkommer mandag d. 21. oktober. Læs mere om bogen og forudbestil på: www.poligak.dk, twitter: @poligak, facebook.com/poligakbog

REFERENCE

Inbar, Y., Pizarro, D. A., & Bloom, P. (2012). Disgusting smells cause decreased liking of gay men. *Emotion*, 12(1)

INTERVIEW:

AMBITIONSNIVEAUET HALTER PÅ KU

Af Jon Kjellund

Lasse Marker tiltrak sig opmærksomhed, da han på historiestudiet bestod en kandidateksamen med blot 28 timers forberedelse. MED ANDRE ORD møder ham til en snak om undervisning, ambitioner og samfundsånd

Lasse Marker er om nogen en profileret statskundskaber. Han har tidligere læst dansk og historie og sidder i chefredaktionen på nyhedsmagasinet RÆSON. Efter endt uddannelse på statskundskab er han i dag radiovært på Kulturknuserne på P1. Senest var Lasse Marker i nyhedsorkanens øje med historien om, at det skulle være umuligt at dumpe inden for humaniora. Med blot 28 timers arbejdsindsats bestod han kandidatens 15 ECTS-point på historiestudiet.

”Aldrig er jeg af så mange mennesker og på så kort tid blevet kaldt et geni. Kritikerne af mit eksperiment mente ikke, at det var en skandale, at jeg kunne bestå et kandidatfag stort set uden at lave noget. Jeg arbejder som journalist og burde derfor have så meget viden, at jeg selvfølgelig ville kunne bestå. I Radio-24syv udfordrede prodekanen på KU mig til at gå til en ny eksamen. Han mente, at det først ville være skandaløst, hvis jeg kunne bestå et kandidatfag i oldgræsk stort set uden at forberede mig. Det fortæller alt om ambitionsniveauet på KU”.

”Jeg angreb taxameterordningen, fordi jeg mener, at den giver et negativt incitament til bare at lade folk bestå. Det kan være svært at bevise. Men Henrik Dahl skrev efterfølgende et indlæg i Weekend Avisen, hvor han understregede, at fordi universitetet er en offentlig institution, har alle krav på at blive behandlet lige. Derfor kan man ikke som enkelt censor stille skrappe krav, da de studerende i så fald ville blive uretfærdigt behandlet. Det er et collective action problem. Selvom der måske ikke er et formelt krav om at lade folk bestå, er der

i hvert fald blevet skabt en kultur, hvor man ikke dumper”

Så meget for humaniora, men hvordan opfatter Lasse Marker sit skifte fra humaniora til statskundskab?

”Jeg oplevede et meget stort skifte. På statskundskab tager folk det mere seriøst og bruger flere timer på studiet. Jeg oplevede det på egen krop i forhold til karaktererne, da jeg med en arbejdsindsats, som jeg ville få 12 for på dansk, kun fik 7 på statskundskab. Det er et problem, at lige meget, hvor godt eller dårligt et hold er, så skal man have en normalfordeling.”

Ifølge Marker er der en markant forskel på niveauet mellem fakulteterne. Grunden til forskellene er ikke forskelle i fakultetsundervisere eller lektorernes niveau, men synes snarere strukturelt forankret.

STØRRE KRAV OM AKTIV DELTAGELSE

Undervisningsstrukturen på de danske universiteter har historisk dybe rødder, og er inspireret af den tyske model. Her prioriterer man ikke deltagelse og løbende afleveringer lige så højt, som man gør på universiteterne i USA og England, hvor den studerendes engagement i undervisningen afspejler sig i den endelige karakter. Er dette en måde, hvorpå man i USA holder folk til ilden og undgår førnævnte tendenser?

”Hvis det er et fuldtidsstudium, og det skal legitimeres, at man får SU, kan man godt stille krav om, at folk forbereder sig, da det også gør de andres udbytte større. I Kulturknuserne foreslog en af vores paneldeltagere, Asger Agger, direktør for forandringsbureauet Works,

”Hvis der er noget, som irriterer mig, så er det folk, der er tilfredse med at være så gode, som de er i dag. For de kunne blive bedre, hvis de ville. Og det er lige meget, om du læser på universitetet, er direktør eller gør rent. En ambition om at blive dygtigere, end du er i dag. Den mangler... og det er indbegrebet af at være dansk.”

at man gør 30 % af den enkeltes karakter afhængig af den aktive deltagelse i undervisningen, ligesom man gør på nogle studier på Harvard. Det tvinger folk til at være aktive i undervisningen, og de dygtige elever får samtidig mere ud af den tid, de er der. Omvendt er det ikke nødvendigvis undervisernes ansvar. Jeg synes, jeg har oplevet, at undervisernes niveau er rigtig højt. Både på dansk, historie og statskundskab. Jeg vil have svært ved at se, hvordan de skulle prøve at tvinge de studerende til at bestille mere. Det er ikke deres opgave.”

BEHOV FOR KULTURFORNYELSE

Og nu til samfundsånden. Lasse Marker påpeger, at hvis vi har et universitet, hvor man kan bestå uden at lave noget som helst, går det ud over alle – også dem, der laver noget. På de lange linjer mener han, at det har en del at gøre med generelle tendenser i samfundet.

”Hvis der er noget, som irriterer mig, så er det folk, der er tilfredse med at være så gode, som de er i dag. For de kunne blive bedre, hvis de ville. Og det er lige meget, om du læser på universitetet, er direktør eller gør rent. En ambition om at blive dygtigere, end du er i dag. Den mangler. Og det er indbegrebet af at være dansk. Den franske filosof Dominique Moisi har sagt, at den største fare for Europa er, at vi holder op med at stille krav til os selv og til hinanden. Vi er ved at lulle os selv i søvn. Det er også knyttet til vores jantelov. Det mest stillede spørgsmål, jeg får, når folk hører, hvor meget jeg arbejder, er: ”Har du ikke et liv?” Det fortæller alt om vores kultur. Kristian von Bengtson, som er med i vores panel i Kulturknuserne, sagde i en af vores udsendelser, at vi siden 60'erne har kæmpet for at arbejde så lidt som muligt. Det gav rigtig

god mening, dengang vi havde en arbejdsuge på 48 timer. Problemet er blot, at det er kammet over. Vi har en officiel arbejdsuge på 37 timer, men den sidste opgørelse viser, at vi kun arbejder 34 timer. Hvis vi har en mentalitet, hvor vi kæmper for at lave så lidt som muligt, og vi samtidig allerede er nede på 34-37 timer om ugen, så har vi et problem.”

Dette er ifølge Lasse Marker et generelt fænomen, der ikke blot omhandler studerende. Fx var hele debatten om Dovne Robert og Fattig Carina præget af, at man slet ikke talte om indsatsen fra dem, der allerede tager del i arbejdsmarkedet.

”Jeg synes, at debatten burde have handlet om dem, der har et job. Hvad laver de? Ikke ret meget. Man bør først stille krav til sig selv, før man gør det til andre.”

I forhold til, hvad man konkret kan gøre nu og her for at forbedre universitetet, opfordrer Marker til et højere niveau og større deltagelse.

”Hvis vi mener det alvorligt, at vi skal have verdens bedste uddannelsessystem, så skal vi ikke give de studerende bjørnetjenester ved at lade dem bestå, når niveauet ikke er højt nok. Dernæst tror jeg sagtens, at man kunne lave en model, hvor 30 % af din karakter er afhængig af, hvor meget du har bidraget til de andres læring i løbet af semesteret. Det vil gøre de studerende afhængige af hinanden, og det vil måske kunne skabe en kultur, hvor man laver lidt mere end i dag.” ♦

ESSAY:

MIN DAG SOM UTJEKKET TURIST – EN SCENE I RAMALLAH

Af Cathrina Dybdahl Jørgensen

Catarina Dybdahl tog i sommer familien med til Israel/Palæstina. Hun har sendt MED ANDRE ORD en beretning om mødet med påklædningen i Ramallah

I sommer var jeg en tur i Israel. Jeg havde besluttet, at familien skulle hives med til en alternativ feriedestination, hvor vi kunne opleve noget nyt, spændende og eksotisk. Efter flere dage i Tel Aviv, hvis centrum næppe kan siges at adskille sig væsentligt fra enhver anden vestlig storby, skulle dette ønske vise sig at gå i opfyldelse. Guidebogen var konsulteret, og vi besluttede at køre en tur til Ramallah. Ramallah fungerer som administrativ hovedstad for de palæstinensiske territorier, og beskrives i Lonely Planet som en by "(that) is known for its religiously relaxed atmosphere (...) with a highly educated and fashionable population".

Med guidebogens ord i hovedet og en momentan forglemmelse af Ramadanen, tog vi uden megen overvejelse om påklædning af sted i udlejningsbilen. Efter møje og besvær fandt vi ind til Ramallah centrum, hvor steg vi ud af den aircondition-kolde bil, ud i årstidens mur af varme, hvis ubehag kun forværres af byens biler, busser, smalle gader og utrolig mange mennesker. Gaderne var fyldt med boder, der solgte alt fra plastik-klipklappere til elektronik, og hvert et ledigt hjørne var indtaget af grupper af børn og unge drenge, der legede, snakkede og løb ærinder for de omkringliggende boder. Overalt, hvor vi så, var der en hektisk aktivitet, der ville have været enhver myretue værdig.

Vi udgjorde i dette inferno af et bybillede en fremmed flok; en distinkt art, vi fire. Min søster og jeg i shorts og sommertoppe, det blonde hår i hestehale og min far og bror ligeledes i shorts og T-shirt. Det var som en scene i en film, hvor alt er i slowmotion, eller en ond drøm, du ikke kan vågne fra. Det var, som om gaden stoppede

og alle holdt vejret, mens de synkront drejede blikket mod os. Flere mænd, der gik forbi, holdt sig for øjnene og vendte sig om for at kigge ind i væggen, til vi var gået forbi. Yngre drenge grinede og pegede og kvinderne snakkede og skyndede på deres børn på vej forbi os.

Efter 20 meters skamfuld bevidsthed og pinagtig gang på det overfyldte fortov skyndte vi os ind i en butik for at købe et hvilket som helst stykke stof, der kunne dække enten skuldre eller ben. Desværre var der ingen, der tog vores Visa-kort, og vi havde endnu ikke hævet kontanter. Efter en desperat søgen efter en hæveautomat, der fungerede, under hvilken min søster og jeg havde forsøgt at gemme os lidt i et hjørne i et indkøbscenter, fandt vi endelig frem til en åben bank. I køen til hæveautomaten blev vi kontaktet af en mand, der med en meget truende adfærd fortalte os, hvordan vi krænkede alle, der befandt sig på gaden midt i den helligste måned på året. At vi burde tildække vores kroppe og få respekt for os selv og andre. Med bævende læbe forsøgte jeg at undskylde og forklare, at vi, så hurtigt vi kunne, ville gøre noget ved situationen.

Da hæveautomaten endelig spyttede penge ud, løb vi ind i butikken på det nærmeste hjørne. Her fik vi, for den nette sum af 75 danske kroner, to sæt af den foreskrevne religiøse mode. En gulvlang nederdel blev toppet med en slags lukket kappe med hætte i moderigtigt blomstermønster. Med disse ganske få meter stof skulle det vise sig, at vi kunne gå fra at være skamfulde og respektløse til at blive ganske eftertragtede. Opmærksomheden aftog kun minimalt, men ændrede drastisk karakter. Flere gange blev min far stoppet og spurgt, hvad han arbejdede med, hvor gamle hans døtre var, og om de talte arabisk. Mavefornemmelsen var dog uændret. Jeg har aldrig følt mig så forkert. Så udenfor. Aldrig har jeg skammet mig så meget over mig selv, min fremtoning, min krop og mit hår. Jeg havde aldrig troet, at der i mit liv skulle komme til at føle lettelse over at dække mig til, en lettelse over at gemme mig væk.

Efter en gåtur rundt i centrum, hvor min 17-årige lillebror var ved at omkomme af røde kinder over al den uønskede opmærksomhed, hastede vi tilbage til bilen. Der var ingen af os, der havde lyst til at bruge bare ét minut til i Ramallah. Familien Danmark havde fået rejseoplevelse nok for en enkelt dag. ♦

Die Narren von heute sind
nicht immer die Helden von morgen;
viele bleiben auch morgen
die Narren von gestern.

Jürgen Habermas*

“Dagens tåber er ikke altid morgendagens helte;
mange forbliver også i morgen gårdsdagens tåber.”

(egen overs.)

* Citatet stammer fra essayet Ungehorsam mit Augenmaß (DIE ZEIT, 23/09/83), som har undertitlen Der Rechtsstaat braucht des Bürgers Mißtrauen. Her behandler Habermas spørgsmålet om civil ulydighed. Han leverer i den anledning et retsfilosofisk argument for, hvorfor civil ulydighed bør kunne blive retfærdiggjort i en demokratisk retssæt. Det hævdes bl.a., at "ethvert retsstatsligt demokrati, der har tillid til sig selv, betragter den civile ulydighed som en bestanddel af sin politiske kultur". Imidlertid er det ikke kun statsrepræsentanter med bang til en "regler er regler"-terminologi, der får serveret stof til eftertanke. Også den anden side - udeverne af civil ulydighed - får lidt at tykke på, som citatet så fint illustrerer. Essayet er tilgængeligt online (se nedenstående link), og stik ind i de flestes forventninger. Habermas overraskende klar i mælet og ikke så snæversnakket tyskalske gymsalske tekster ber kunne læses af de fleste med rimelige gymnasiale tyskefærdigheder. Redaktionen takker foreningen SUVEREN for at have gjort opmærksom på teksten tidligere på året. Link: <http://www.zeit.de/1983/39/ungehorsam-mit-augenmass>

